



Kriza kakovosti

Spoznanje, da v konkurenčnem boju za trg sploh ni več najbolj odločilna cena, temveč cela vrsta drugih dejavnikov, med katerimi sta na prvih dveh mestih kvaliteta ponujenega izdelka in ugled ponudnika, je prisililo mnoge proizvajalce k drugačnemu pojmovanju kvalitete. Znano je, da se razviti Zahod z vsemi močmi in velikimi vlaganji v programe za kvaliteto trudi zmanjšati razliko, ki je nastala med njim in Japonci. Po napovedih prof. Jurana, enega vodilnih strokovnjakov na tem področju, pa se bo ta razlika kljub prizadevanju še povečevala vse do konca tega tisočletja, kajti izkušnja Japonske kaže, da so rezultati celovitega izobraževalnega programa vidni približno 30 let po začetku.

Kako uspešno je vključevanje jugoslovanske industrije v svetovni trg pa je razvidno iz podatkov, ki so bili objavljeni v sredstvih javnega obveščanja. Cena jugoslovanskih izdelkov je zaradi slabe kvalitete na svetovnem tržišču nižja za približno 25 do 40 odstotkov. Samo v prvih devetih mesecih lanskega leta nam je bilo iz 41 držav vrnjeno za več kot štiri milijarde dinarjev izdelkov, če pa k temu prištejemo še izdelke, ki se zaradi velikih transportnih stroškov ne vračajo, temveč se zaradi slabe kvalitete njihova cena zniža na mestu samem, je jasno, kako poceni in neodgovorno zaradi slabe kvalitete razprodajamo izdelke in ugled dežele. Če bi lahko na osnovi višje kvalitete samo za 10 odstotkov povečali cene, bi zaslužili približno toliko, kolikor znaša letni dohodek od turizma. V primeru, da bi lahko prodali blago po svetovnih cenah, pa bi bil dodatni dohodek približno enak dolgovom, ki jih moramo letno vračati tujini.

Položaj, v katerem se nahajamo, zahteva odločen preobrat k drugačnemu pojmovanju kvalitete, kajti prav ta je bistveni problem pri našem nadaljnjem razvoju in vključevanju v mednarodno delitev dela. Toda kako našemu samoupravljalcu vcepiti pod kožo kult kvalitete, oziroma mu dvigniti kulturo kvalitete, ko pa je le-ta, ko kupuje v trgovini blago, ki je bilo namenjeno za izvoz, pa so nam ga iz tujine vrnili, nadvse srečen, da se je dokopal do nečesa, kar je po njegovem mnenju sodobno in dobro izdelano. Ker pa je povprečni jugoslovanski kupec v bistvu tudi povprečni jugoslovanski proizvajalec, je iz tega tudi razvidno, kakšno je njegovo pojmovanje kvalitete. Vzrok za to je vsekakor v tem, da se še danes razmišlja o kvaliteti kot o tehnični dejavnosti, ki spada v sekundarni ali celo v terciarni nivo organizacije. Marsikomu še danes ni jasno, da nivo kvalitete izdelkov ne določa niti vodstvo delovne organizacije niti služba marketinga ali

prodaje, temveč vedno le kupec, ter da se mora z načrtovanjem kvalitete začeti že v fazi planiranja in razvoja, ne pa šele v fazi proizvodnje. Toda kako to izvesti, ko pa na celem področju dejavnosti nimamo danes niti ustreznih standardov, na osnovi katerih bi lahko kupcu dokazali, da izdelek ustreza zahtevam po kvaliteti.

Zato je že zadnji čas, da se spremenijo zavesti o pomembnosti kvalitete in se začne izobraževanje na tem področju. Izobraževalni program moramo začeti uvajati celovito in ne le s parcialnimi paketi, kot je to navada pri nas, kajti jasno mora biti, da bo škoda mnogo manjša, če se program sploh ne začne izvajati, kot pa če bo njegov začetek slab. Dr. Čopić iz republiškega komiteja za energetiko je na lanskem posvetovanju o QA-zagotovitvi kvalitete v Mariboru podal naslednji program:

- sistematična skrb za dvig kulture kvalitete v proizvodnji,
- študij vodstvenih in izvajalskih metod zagotavljanja kvalitete, ki jih lahko vgradimo v naš samoupravni sistem,
- vzgoja strokovnih kadrov,
- opremljanje organizacij s sodobnimi sredstvi,
- izdelava standardov in tehničnih normativov skladno s potrebami in doseženo stopnjo proizvodne usposobljenosti,
- sistematično preverjanje učinkovitosti uporabljenih metod.

Program je vsekakor celovito zastavljen, njegova realizacija pa je odvisna predvsem od nas samih, kajti noben program, čeprav je še tako dober, ne more uspeti, če nima podpore v ljudeh. Pristop do novih rešitev pa je odvisen predvsem od njihove izobrazbe in pravilne motiviranosti.

Pot do boljše kvalitete ne pozna bližnjice. To je dolga, naporna in počasna pot, potrpljenje pa je tista rdeča nit, ki se vleče skozi cel proces. Najprej bo treba znanju vrniti ceno,

ki mu pripada, bistveno spremeniti odnos do dela, razbiti malodušje in poostri osebno odgovornost. Šele potem bomo lahko govorili o kulturi kvalitete, ki jo je potrebno vpeljati v način življenja. Spremeniti pa bo treba tudi ekonomske kriterije poslovanja, kajti vse dotlej, dokler bosta obstajala dva pojma o kvaliteti, eden za domače tržišče in drugi za izvoz, dokler se bo našel kdo, ki bo kril izgube slabega poslovanja podjetja in dokler bo lahko to podjetje brez konkurence na domačem tržišču prodajalo svoje izdelke slabe kvalitete po ceni daleč nad nivojem svetovnih cen, toliko časa ne bomo imeli kulta kvalitete, še manj pa bomo lahko govorili o kulturi kvalitete.

Japonci so potrebovali 30 let, da so spremenili sliko o sebi. Koliko bomo mi? Bomo začeli z izobraževanjem še v tem desetletju? Dokler nam ustrežni organi kljub stalnim poudarjanjem pomena kvalitete ne bodo znali ponuditi nič drugega razen priporočil, deklaracij in resolucij, bo pač morala vsaka delovna organizacija sedanjí »status quo« reševati, kakor ve in zna.

Niko Vujošević



Ob šesti obletnici Titove smrti so mladinci položili šopek pred njegovo spominsko obeležje v naši tovarni (Foto: T. Š.)

SOZD ZPS 1986—2000

Glavni razvojni cilji

Osnutek izhodišč in usmeritev dolgoročnega razvoja sozda ZPS za obdobje 1986—2000 je dolgoročni planski dokument, ki vsebuje ugotovitve iz analize dolgoročnih razvojnih možnosti sozda s sodelovanjem strokovnih služb posameznih delovnih organizacij.

Pomen strojegradske v nacionalnem gospodarstvu je zelo velik in je zato opredeljen v zveznih in republiških dokumentih.

Mnogo intenzivneje se bomo morali vključevati v mednarodno trgovinsko menjavo ter se znali izpostaviti tuji konkurenci na našem tržišču.

Možnosti uvoza opreme so zaradi težkega gospodarskega stanja omejene, zato bo morala strojegradska na tem področju prevzeti breme opremljanja naše industrije.

Cilj dolgoročnega razvoja sozda ZPS je, da bi se le-ta kot jedro slovenske strojegradske razvil na temelju ekonomskih zakonitosti in ob razvitih samoupravnih odnosih v notranje povezan sistem, sposoben za dolgoročno konkurenčno nastopanje na domačih in tujih tržiščih, zlasti s proizvodi visoke stopnje kompleksnosti (celovite tehnologije in objekti na ključ).



9. maja so tudi litostrojski mladinci ponesli štafeto mladosti, ki s svojo potjo po Jugoslaviji simbolizira naše bratstvo in enotnost (Foto: t.š.)

Maj — mesec mladosti

Maj, najlepši mesec v letu, mesec ljubezni, mesec, v katerem mladi praznujemo svoj praznik — dan mladosti.

Priprave na praznik se pričnejo že prej, z odhodom štafete po naši domovini. Da mladi praznujemo svoj praznik, je želja TITA, kar se mladi zavedamo. Vrhunec praznovanja praznika dneva mladosti je 25. maja na centralnem stadionu v Beogradu, ko prispe štafeta na cilj in jo v mislih vsi še zmeraj podarimo TITU.

Boleča je misel, da TITA ni več med nami, da smo ga izgubili, človeka, ki nas je z vsem srcem ljubil in nam pomagal.

Ob tem našem prazniku pa bi se morali zamisliti tudi nad problemi, ki nas tarejo.

● Eden izmed glavnih problemov je zaposlovanje. Vsi vemo, da so med nezaposlenimi v večini primerov mladi, ki sicer imajo svoj poklic, delavnega mesta pa ne. V vsaki republiki poskušajo na najboljši način rešiti problem nezaposlenosti — npr. zbiranje denarja za odpiranje novih delovnih mest. Veliko truda bo potrebno, da se bo nezaposlenost ublažila.

● Drugi pereč problem, ki nas mlade obremenjuje, je stanovanjska problematika, vendar pa se mi zdi, da mladi pri tem stojimo preveč ob strani. Mladinska organizacija je samostojna DPO, zato se moramo zavedati, da pri nobenem problemu ne smemo stati ob strani in čakati, kaj bodo naredili drugi.

● Naš mesec maj — mesec mladosti — pa nam je letos zagrenila novica o eksploziji v jedrski elektrarni z ZSSR. Sprašujemo se, kako bomo živeli v prihodnosti. Prihodnosti si sploh ne moremo predstavljati, saj če se bo oboroževalna tekma, gradnja jedrskih elektrarn in jedrskih poskusov nadaljevala, prihodnosti ni!

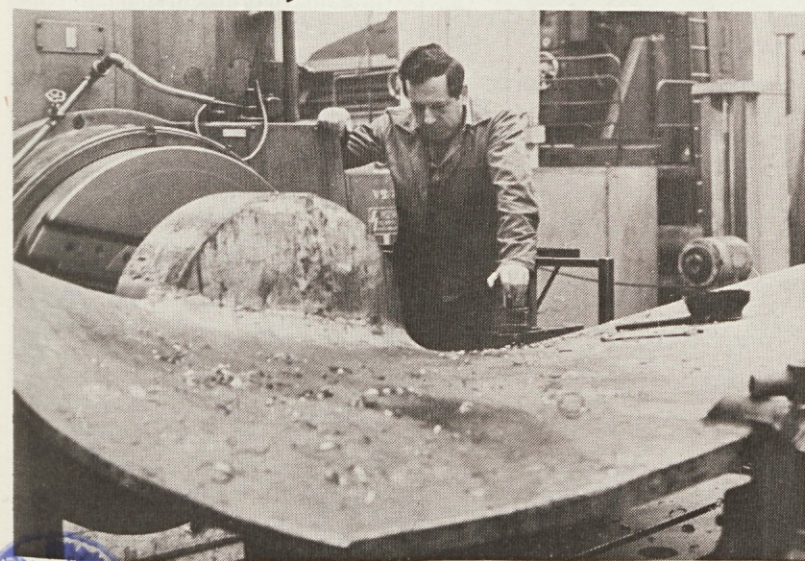
Upamo in želimo si, da bodo odgovorni sprevideli, da sta oboroževanje in jedrski in drugi poskusi nam vsem škodljivi in bodo prenehali s tem ter zaživel v miru, prijateljstvu in čistem zraku, ne glede na raso in barvo kože.

Še vedno mi v ušesih zveni Titova misel: »Naši narodi so lahko ponosni, ker imajo tako mladino. Narodu, ki ima tako mladino, se ni treba bati za prihodnost«.

Dan mladosti bomo praznovali z obljubo, da bo mladina takšna, kakršna mora biti in kakršno nas je imel TITO vseskozi v mislih.

Barbara Krošelj

V delu je HE Mostar



Peter Aliž, ki že več kot deset let dela na tem vodoravno rezkalnem stroju obdeluje lopato Kaplanovega gonilnika za HE Mostar. To je prva serija od treh, moč agregata pa bo 23,8 MW (Foto: E. L.)

Razvojne pristope bomo organizirali po načelih sodobne strojegradske, pri tem pa je pomembna organiziranost vseh udeležencev v strojegradske. Posebno pozornost bomo posvetili trem vidikom organiziranosti: programski, tehnološki ter medsebojni povezanosti proizvajalcev znotraj sozda in navzven.

Na področju programske organiziranosti se bomo opredelili za nudenje celovitih tehnologij, torej bomo nudili programe za tržišča, na katerih bomo dolgoročno prisotni.

Celoviti programi morajo biti konkurenčni v vsakem pogledu. Poleg funkcionalnosti izdelka je važna cena oziroma višina stroškov, katere pa bomo obvladovali le z učinkovito tehnološko delitvijo dela med udeleženci pri skupnem kompleksnem proizvodu.

Za posodobitev poslovnega in proizvodnega procesa v sozdu ZPS bomo morali:

Pri oblikovanju prodajnega programa moramo voditi stalno in dolgoročno strategijo, pri tem pa naj bi bilo temeljno vodilo prodaja lastnega proizvodnega programa, katerega osnovna usmeritev je postopen razvoj proizvodnje in plasma celovitih tehnologij programskih področij (programska področja energetike in energetskih sistemov, elementi in komponente obdelovalnih strojev in obdelovalnih sistemov, transportni stroji in naprave itd.).

Izredno velik poudarek pri dolgoročnem planiranju je dan razvoju na področju raziskovalno-razvojne dejavnosti, s ciljem, da bo le-ta hitro, pravilno in racionalno reagirala na tržne zahteve (razvoj tehnologij, naložbe v laboratorije, inštitute, kadre...).

(Dalje na 12. strani)

Potrebna je večja usklajenost

Tako kot že lansko leto smo se delegati družbenopolitičnih organizacij konec aprila zbrali, da bi spregovorili o osnovah plana delovne organizacije v letu 1987 in o nalogah za sprotno izpolnjevanje zastavljenega plana v drugem četrtletju 1986, hkrati pa smo ocenili tudi rezultate gospodarjenja v prvem četrtletju letošnjega leta.

Razlagalci in razpravljalci ter izoblikovana stališča so pokazala, da se delavci Titovih zavodov Litostroj zavedamo nalog, ki nas čakajo, in težav, ki nastopajo z neizvrševanjem zastavljenih nalog.

Ker je bilo o rezultatih gospodarjenja na vseh ravneh v naši delovni organizaciji precej razprav, naj vas na tem mestu seznanimo predvsem s stališči, ki so jih sprejele družbenopolitične organizacije DO.

Ko so bile obravnavane zasnove plana DO za leto 1987, smo delegati družbenopolitičnih organizacij ocenili, da smo si v prvem četrtletju letošnjega leta pri zagotavljanju naročil za prihodnje leto precej prizadevali še zlasti za turbine, strojne dele, transportna vozila in preoblikovalno opremo.

Vendar pa pokritost z naročili za leto 1987 še ni zadovoljiva, saj nam za leto 1986 manjka 725 ton naročil, in to za črpalke, žerjave, cementarne. Te količine bi lahko pri realizaciji nadomestili s turbinami, reduktorji, strojni deli itd., kjer imamo dovolj naročil, vendar smo omejeni v strojnih zmogljivostih in potrebah po devizah za nakup reprodukcijskega materiala iz uvoza.

Zato ponovno apeliramo na vodstvo tozda PRODAJA in vse strokovne službe, da se kar najbolj zavamejo za pridobitev naročil v letu 1987 in v srednjeročnem obdobju, s posebnim poudarkom na izvozu na konvertibilno področje.

Vodstvo tozda Nabava pa mora zagotoviti pravočasno oskrbo potrebnega repromateriala (zlasti uvoznega) glede na plan, saj lahko le tako proizvodni proces normalno poteka in se prepreči kopičenje zaloga materiala. Ob tem je potrebna večja usklajenost med tozdi — Prodajo, Nabavo, IRRP in centralno plansko koordinacijo ter poslovnimi odbori za posamezne blagovne skupine glede zagotavljanja naročil in spoštovanja dogovorjenih sprejetih obvez.

Ob obravnavi nalog za izpolnjevanje zastavljenega plana gospodarjenja Litostroja v letu 1986, s poudarkom na izpolnjevanju planskih obveznosti v drugem četrtletju, je bilo sprejeto naslednje stališče:

»Izhajajoč iz ocene gospodarjenja DO v prvem četrtletju letošnjega leta ugotavljamo, da nismo dosledno izvajali plana in nismo sprejemali ustreznih ukrepov v vseh fazah proizvodnega procesa, s čimer ne moremo biti zadovoljni. Družbenopolitične organizacije podpiramo prizadevanja vodstva DO, predvsem v smeri boljšega izkoriščanja zmogljivosti DO, vlaganja sredstev predvsem v naročila za izvoz, intenzivnega obravnavanja tistih naročil, za katera je na podlagi analiz ugotovljeno, da so materialno pokrita, zaključevanja tistih naročil, ki so pretežno ali popolnoma fizično že realizirana in jih je potrebno le še administrativno urediti.

Za zagotovitev čimboljše realizacije sprejetega plana zahtevamo večjo osebno odgovornost pri doslednem spoštovanju in izvajanju sprejetih obveznosti in nalog. Od vodstva DO zahtevamo, da se skupno dogovorimo za akcijo za zagotavljanje neprekinjenega reprodukcijskega procesa in realizaciji planiranega prihodka, dohodka, osebnega dohodka in akumulacije.

Delegati DPO podpiramo predlog generalnega direktorja za hitro in pospešeno razpravo za postavitev pomočnikov generalnega direktorja za vse blagovne skupine.

Pri obravnavi rezultatov gospodarjenja DO v prvem četrtletju 1986 pa je bilo oblikovano naslednje stališče:

»Ugotavljamo, da smo si delavci DO precej prizadevali za doseganje zastavljenih ciljev. Rezultat gospodarjenja za prvo četrtletje letošnjega leta je zadovoljiv, kljub izostanku prilivov, še zlasti iz Iraka, pri čemer pa smo mi svoje obveznosti sprotno poravnavali.

Ocenjujemo, da so še rezerve za doseganje boljših rezultatov gospodarjenja in da so delavci pripravljeni več in bolje delati še zlasti v tem težkem gospodarskem trenutku. Delavci pa seveda zahtevamo ustrezno vrednotenje in nagrajevanje vloženega dela, zato so družbenopolitične organizacije od vodstva delovne organizacije in strokovnih služb zahtevale, da se pripravi predlog dopolnitev obstoječega Pravilnika o nagrajevanju delavcev, kar zahteva daljšo in temeljitejšo pripravo.

Delegati DPO smo predlagali samoupravnim organom tozdv in delovnih skupnosti, da potrdijo spremembo vrednosti točke za 25 % oziroma z 275 na 345 z veljavnostjo od 1. aprila 1986 dalje.

Z. Adlešič

Občinska sindikalna priznanja

V četrtek, 8. maja 1986, je bila v sejni dvorani na občini Ljubljana-Šiška slovesnost ob podelitvi priznanj občinskega sveta Zveze Sindikatov Slovenije. Slavnostni govornik je bil predsednik občinskega sveta ZSS tovariš Andrej Cimerman, v kulturnem programu pa je sodelovalo kulturno-umetniško društvo Simon Jenko iz Medvoda z recitatorji in pevci, ki jih je vodil Franc Gornik.

Srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije je za večletno vzorno in učinkovito delovanje pri uresničevanju interesov članstva prejelo 28 posameznikov iz raznih šišenskih delovnih organizacij in ustanov ter 3 osnovne organizacije sindikata. Iz Litostroja so to priznanje prejeli Jure Vulkan, Srečo Pirc in Viktor Pogacnik ter osnovne organizacije sindikata Srednje šole tehniških strok Franca Leskoška-Luke. Vesna Tomc

Vtisi s kongresa ZS Slovenije

Delegati konference osnovnih organizacij sindikata naše delovne organizacije so se 10. aprila drugič sestali na svoji redni seji. Največjo pozornost so namenili dogodkom v času 11. kongresa ZS Slovenije.

Ivan Bašnec in Franc Krajnc sta podala svoje vtise s kongresa.

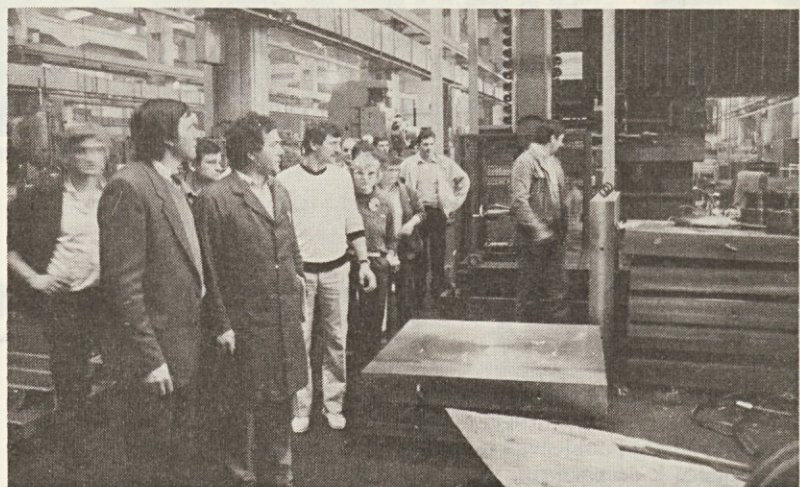
Delegata sta seznanila s področji, ki jim je kongres namenil največjo pozornost (prestrukturiranje proizvodnje, uvajanje sodobne tehnologije, varnejše in bolj humano delo, odprava težkih delovnih razmer, večje zaposlovanje mladih, krepitev vloge OO ZS itd.).

Opozorila sta, da novi statut posveča največ novosti ravno vlogi in delu konferenc OOS v DO in koordinacijskih odborov OOS v sestavljenih organizacijah združenega dela. Poudarila sta, da sta bila na kongresu izvoljena naša delavca Mihael Žilavec za člana RS ZS Slovenije in Miroslav Podbevšek za člana ZS Jugoslavije.

V nadaljevanju so delegati obravnavali poročila ocenila, da je odbor deloval uspešno, kljub temu, da so nekatere naloge še neizvršene, na kar je odbor pri svojem delu opozarjal. Konferenca OOS DO zadoljuje novoizvoljenega delegata odbora SDK DO, da na svoji prvi redni seji izdelajo pregled neizvršenih sklepov in zahtevajo od strokovnih služb, da jih realizirajo.

Delegati konference OOS so potrdili tudi uredniški odbor časopisa Litostroj, ki bo deloval v sestavi: Hrabroslav Premelč SŠTS

Delegati konference OOS so potrdili tudi uredniški odbor časopisa Litostroj, ki bo deloval v sestavi: Hrabroslav Premelč SŠTS



Slušatelji sindikalne šole spoznali Litostroj

9. aprila smo gostili slušatelje dveh političnih šol, in sicer mestne sindikalne šole iz Ljubljane in trimesečne republiške sindikalne šole iz Radovljice. Slušatelji (bilo jih je 50) so v okviru programa šolanja obravnavali tudi delovanje sindikata v organizacijah združenega dela in v ta program sodi tudi ogled ene izmed OZD ter pogovor o delovanju sindikalne organizacije.

Gostje so si z zanimanjem ogledali del proizvodnega procesa v naši delovni organizaciji, podrobneje pa so jim predstavniki vodstva družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in vodstva DO predstavili življenje in delo delavcev v Litostroju.

Slušatelje je v skoraj uro in pol dolgem razgovoru najbolj zanimala organiziranost delavcev v sindikalni organizaciji, delo in problemi, s katerimi se sindikat srečuje. Precej vprašanj je bilo namenjenih tudi delovanju delavskega sveta in vključevanju delavcev v proces samoupravnega odločanja ter njihova vloga o delegatskem sistemu.

Dejstvo, da je naša delovna organizacija precej poznana v Sloveniji, da pa je premalo znan proizvodni program ter njen gospodarski položaj, je spodbudilo slušatelje, da so zastavljali precej vprašanj, ki se nanašajo zgolj na vlogo Litostroja na svetovnem trgu, načrtovanje in obvladovanje proizvodnega programa, družbeni standard delavcev in sodelovanje s sorodnimi panogami v okviru Slovenije in Jugoslavije.

Z. Adlešič



Glasiło delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljski svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in

člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Majo Pahor, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, dipl. ing. Anton Brear, Toni Skušek, Srečo Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 558-341 (n. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

Vjekoslav Jantol	OB
Mirko Čepuran	MONT
Mira Šček	PUM
Slobodan Nikolić	PPO
Ludvik Šarf	IRRP
Zlatko Adlešič	SSP
Janez Elikan	SSP
Iztok Puhar	TVN
Silvan Štokelj	PROD

Obravnavane in potrjene pa so bile tudi dopolnitve Pravilnika o dodeljevanju solidarnostnih pomoči.

Dejansko gre le za usklajevanje višine denarnih pomoči, ki jih podeljujemo našim delavcem v skladu z veljavnim pravilnikom. Glede na visoko stopnjo inflacije se višina pomoči usklajuje vsakih 6 mesecev. Višine denarnih pomoči se povišajo od 1. 4. 1986 za 34,8%, pri čemer se upošteva povprečni OD na zaposlenega v naši DO za leto 1985 v višini 56.000 din. Finančna sredstva so planirana pri komisiji za socialna vprašanja in družbeni standard konference OOS.

Z. Adlešič



Obiskala nas je Anka Tominšek

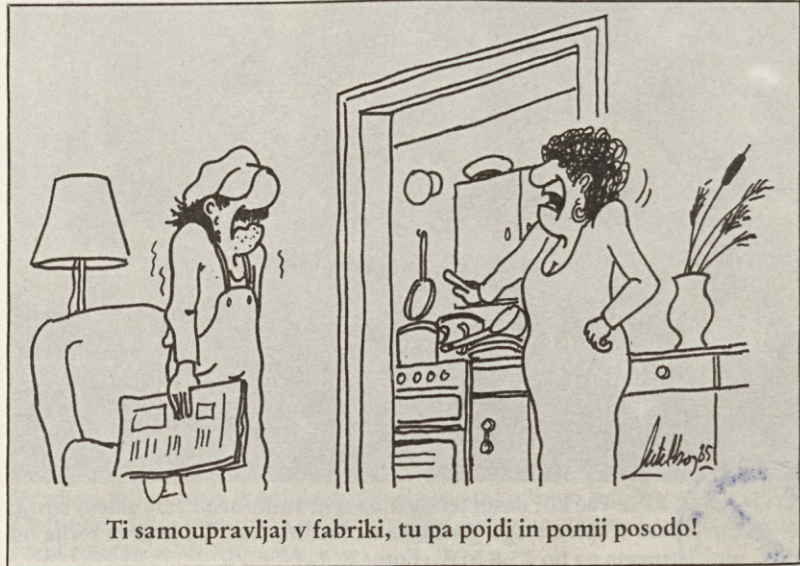
V torek, 22. aprila, je Titove zavode obiskala Anka Tominšek, do nedavnega predsednica skupščine občine Ljubljana-Šiška. Z obiskom se je hotela, kot je v svojem nagovoru povedala, zahvaliti delavcem Titovih zavodov Litostroj za dobro sodelovanje in pomoč pri opravljanju njene odgovorne naloge. V Litostroju je vedno rada prihajala. Naša delovna organizacija je po njenem mnenju ena največjih in najuspešnejših delovnih organizacij v naši občini in v Sloveniji. To izpričuje tudi dejstvo, da ima Litostroj med mnogimi drugimi odlikovanji tudi Avnojevo nagrado in zlato plaketo občine Ljubljana-Šiška.

V pogovoru z vodstvom družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov delovne organizacije so bili ocenjeni uspehi v preteklem štiriletnem mandatnem obdobju, izpostavili pa smo tudi težave in slabosti, s katerimi smo se srečevali.

Ob tej priložnosti smo Anki Tominšek izročili skromno darilo in umetniški izdelek našega sodelavca Bojana Štineta, ki simbolizira razvoj in proizvodni program Litostroja.

Tovarišici Anki Tominšek želimo na novem delovnem mestu veliko uspehov, in jo iskreno vabimo, da nas kot občanka Šiške še kdaj obišče.

Z. Adlešič



Koliko bomo dajali sa SIS?

Planski dokumenti SIS so izrednega pomena za boljše in kvalitetnejše delo in življenje vseh občanov Ljubljane in Slovenije ter ustvarjanje osnovnih pogojev za naš vsestranski gospodarski in družbeni razvoj.

S predlogi sporazumov so prikazane količine potrebnih sredstev za realizacijo programov posameznih SIS.

Vrste SIS	1986		1986—1990		Poviš. oz. znižanje %
	SRS	Ljublj.	SRS	Ljublj.	
Materialna proizvodnja					
od ČD-BOD iz ČD	11,32	6,00	11,50	6,00	0,18
od BOD iz ČD	0,02	2,858	0,02	2,908	0,05
od BOD iz DOH	0,135	3,145	0,135	3,31	0,165
od DOH iz DOH	1,80	2,30	1,80	2,04	-0,26
Družbena dejavnost					
od BOD iz BOD	15,15	11,00	15,80	11,23	0,88
od BOD iz DOH	3,36	9,78	3,60	10,28	0,74
od DOH iz DOH	2,44	0,036	2,44	0,038	0,02
Posebni SaS					
od BOD iz ČD				0,5	0,5
od BOD iz DOH				0,5	0,5
od DOH iz DOH	—	0,22	—	—	-0,22

Legenda: ČD = čisti dohodek
BOD = bruto osebni dohodki
DOH = dohodek
ČD-BOD = skladi v čistem dohodku

Osnovno načelo vsakega uporabnika je: prispevati materialna sredstva za uresničitev nalog, ki so življenjskega pomena za posameznike in družbo kot celoto. V ta namen so bile predvidene finančne potrebe posameznih SIS glede na programe v srednjeročnem obdobju in na realni dvig življenjskih stroškov stopnje rasti potrebnih sredstev SIS materialne proizvodnje ter družbenih dejavnosti.

Glede na leti 1985 ter 1986 se stopnje rasti v novem petletnem ob-

dobju na področju ljubljanskih občin kot na širšem slovenskem območju neznatno dvigajo, razen na komunalnem področju, kjer občini Vič in Šiška izstopata z dodatnimi prispevki iz leta 1985 v 1986 (2%) iz povprečja dajatev ljubljanskih občin (za urejanje in obnovo komunalnih cest).

Enotni seštevki vseh dajatev SIS materialne proizvodnje, družbenih dejavnosti ter dajatev po posebnih SaS niso mogoči, ker so seštevki različni po virih in osnovah dajatev, zato

moramo seštevati le istoimenske dajatev (enaki viri in osnove).

Pri analizi povečanja rekapitulacij rasti odstotkov dajatev v petletnem obdobju od prispevkov v letu 1986 ugotavljamo naslednje primerjalne podatke:

Večina prispevkov se delno zvišuje, razen vodni prispevek, kjer se bodo dajatve znižale za 0,26 %, ter prispevki za SLO in DS, ki se iz osnove in vira dohodka 0,22 % spremenijo v 0,5 % iz osnove bruto osebnih dohodkov.

Prispevki za SIS bi morali stagnirati oziroma bi lahko določene celo zniževali, ker se absolutne denarne vrednosti vsakoletno zvišujejo zaradi inflacije oziroma drugih vzrokov. Določeni SIS, ki so že več let zaporedoma v težkih finančnih težavah (zdravstvo, izobraževanje itd.) pa naj bi imeli možnost med srednjeročnim obdobjem spremenjati prispevne stopnje, če bi finančno stanje pokazalo tovrstne potrebe.

Koliko v naši delovni organizaciji dajemo prispevkov za SIS, nam nazorno prikazuje preizkusni izračun, ki je pokazal, da bomo iz obveznosti iz dohodka, čistega dohodka in bruto osebnih dohodkov v letu 1986 izdvojili preko 4 milijarde dinarjev.

O razbremenitvi gospodarstva ob takih številkah je težko govoriti. Vendar če hočemo imeti dobre storitve kot občani, moramo pristati na takšno izdvajanje sredstev pod pogojem, da bodo res smotno uporabljena in da bo učinek gospodarjenja z njimi čim večji.

H. Bratkovič

Kako smo gospodarili v I. četrtletju?

Komaj mesec dni je minilo od obravnave rezultatov preteklega leta, ko je že na vrsti pregled uspešnosti poslovanja v prvem četrtletju ter s tem v zvezi primerjava podatkov s planom in z lanskim rezultatom ob istem času.

Letošnje I. četrtletje je po količinski in vrednostni realizaciji nekoliko slabše od lanskega, ki je bilo rekordno. Vzrokov za takšno stanje je več. Nov devizni zakon je prinesel krepko zamudo pri uvozu najpotrebnejših repromaterialov, meseci pa tako hitro tečejo, da že čutimo zaostanek pri številu končnih proizvodov.

Naš največji izvozni posel HE Haditha nam tudi v prvem četrtletju ni prizanesel pri finančni realizaciji, ki bi bila precej boljša, če bi plačila za to hidroelektrarno ne bi bila zamrznjena. Tako pa so bile obresti za najete kredite še v prvem trimesečju skoraj tako visoke kot njihov celoletni plan.

Povečani stroški dobavljenega repromateriala in surovin ter močno zvišana amortizacija po minimalni stopnji revalorizacije osnovnih sredstev so prispevali k znižanju rezultata poslovanja. Primerljivi finančni rezultati so zaradi imenovanih stroškov nekoliko slabši od pričakovanih.

Dohodek na delavca se je povečal za 22% in čisti dohodek za 6% v primerjavi z lanskim istim obdobjem. Akumulacija je v primerjavi z dohodkom dokaj nizka in je dosegla le 27% lanskega.

Osebnih dohodki in sklad skupne porabe na delavca so višji od lanskega rezultata za 52%, neto osebni dohodki na delavca pa 110%.

Zaradi že v uvodu omenjenih težav je bila tudi finalizacija proizvodov manjša. Pri količinski realizaciji smo pod lansko ravniyo v istem obdobju.

Že v aprilu smo količinsko in vrednostno presegli mesečni dinamični plan, kar nam obeta boljše rezultate v prihodnosti in vliva upanje, da bomo po stari litostrojski navadi drugo polovico leta izpeljali dosti bolje kot prvo četrtletje.

Pri finalizaciji naročil, predvsem konvertibilnih, moramo poleg Hadithe upoštevati druge izvozne pogodbe, kjer bomo lahko takoj prejeli prilive, da bi izboljšali stanje uvoznih materialov ter likvidnosti in s tem omogočili uspešno poslovanje temeljnih organizacij in DO kot celote.

H. Bratkovič

6. delovno tekmovanje kovinarjev

Od 17. do 19. aprila je v nekaterih delovnih organizacijah v Ljubljani potekalo 6. mestno tekmovanje kovinarjev. Na tem tekmovanju, ki je hkrati tudi izbirno tekmovanje za republiško (udeležiti se ga kovinarja, ki v posameznem poklicu zasedata prvi dve mesti na ljubljanskem tekmovanju), je svoje znanje pomerilo 235 kovinarjev v 15 različnih poklicih. Tekmovanja se je udeležilo 68 litostrojskih delavcev iz šestih toz-

dov, ki so si prizadevali za čimboljše uvrstitve v dvanajstih poklicih (strugar, kovinobrusilec, rezkalec, orodjar, strojni kovač, konstrukcijski ključavničar, livar, varilec RO, varilec MAG, varilec TIG, plamenski varilec in modelni mizar). V letošnjem letu nismo v Litostroju imeli običajnega predhodnega tekmovanja. Mestnega tekmovanja so se udeležili vsi tisti litostrojski kovinarji, ki so ustrezali razpisnim pogojem in so

se prijavili za to tekmovanje.

Litostroj je kot že leta pred tem organiziral izvedbo praktičnega dela tekmovanja kovačev, ki je potekalo v kovačiji tozda PZO, livarjev v livarni sive litine in modelnih mizarjev v naši modelni mizarni. Tekmovanja v teh treh poklicih so bila v Litostroju 18. aprila. V ostalih poklicih pa so kovinarji tekmovali v desetih drugih ljubljanskih delovnih organizacijah.

V letošnjem letu so se ekipno najbolje odrezali delavci Avtomontaže TGN, naši tekmovalci pa so se uvrstili na drugo (TOZD OB) oziroma tretje mesto (TOZD PUM). Najboljši v posameznih poklicih pa so bili ti-le Litostrojčani:

Strugar:
1. Marijan Černivec, TOZD OB
3. Sead Sijamhodič, TOZD OB

Brusilec:
1. Štefan Kastelic, TOZD OB
2. Miroslav Klavžar, TOZD OB
3. Branislav Njenič, TOZD OB

Rezkalec:
2. Andrej Adamič, TOZD OB

Orodjar:
2. Peter Kogovšek, TOZD OB

Strojni kovač:
1. Janez Žmavc, TOZD PZO
2. Rajko Kovačević, TOZD PZO

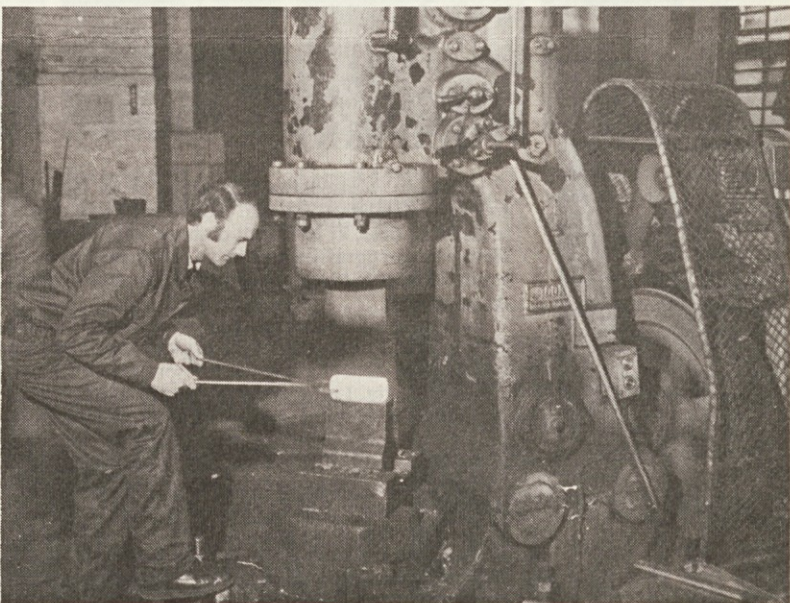
Livar:
1. Urh Jakopič, TOZD PUM
2. Milo Jović, TOZD PUM
3. Radivoj Popović, TOZD PUM

Varilec RO
1. Božo Kodrič, TOZD PUM

Modelni mizar:
1. Stane Perhaj, TOZD PUM
2. Vinko Klemenčič, TOZD PUM
3. Vlado Bašnec, TOZD PUM

Najboljši trije izdelki s posameznih področij so bili po končanem tekmovanju razstavljeni v poslovni stavbi sozda Iskra na Trgu revolucije, kjer je bila tudi razglasitev rezultatov ter podelitev priznanj najboljšim kovinarjem.

Kot spremljajoča prireditve tega tekmovanja je bila v Mestnem gledališču postavljena razstava kovinarjev umetnikov na temo »Oblikujemo kovino, kovina oblikuje nas«, na kateri je s svoji-



Janez Žmavc med tekmovanjem kovinarjev kjer je med kovači dosegel prvo mesto



Ljubljanski livarji so tekmovali v Litostroju v livarni sive litine (Foto: T. Š.)

mi deli sodelovalo sedem avtorjev. Za izredne likovne in umetniške dosežke so bilo podeljena priznanja in nagrade. Eno izmed treh podeljenih nagrad sta prejela tudi Bojan in Matjaž Štine, iz naše SSTS Franc Leskošek Luka.

Vsem našim delavcem, ki so se udeležili tekmovanja čestitamo za dosežene

uspehe, tistim pa, ki se bodo udeležili »Memoriala Franca Leskoška Luka« — republiškega tekmovanja kovinarjev, ki bo od 5. do 7. junija v Ravnah na Koroškem, pa želimo čimveč tekmovalne sreče in čimboljše uvrstitve!

t.š.

GLOSA

Sijaj, sijaj sončece

Sreda je bila, dan, ko smo v tekočem delovnem tednu že nekoliko utrujeni od dela. Ta dan ni bilo sonca. Vleklo se je neke daleč za oblaki, kot da se sramuje te aprilske srede, ki je bila, ali pa ne, čisto navaden dan.

Toda glej: žarek, oster, ozek, neizprosno kot ost je prodrli globoko skozi oblake na svoje običajno mesto, na zemljo. Za trenutek je obsijal človeka, ki ni ničesar delal. Stal je in poslušal, govorili so drugi. Bil je zraven njih in ni vedel, kaj se dogaja. In spet je poslušal, kaj so govorili drugi. Bili so bolj in manj glasni. Prepirali so se in takoj zatem spet smejali. Žugali so s pestmi proti bleščeči svetlobi, ki je prihajala iz zasteklene pisarne. »Hočemo vedeti, kdo je skuhal to godljo! Kje je vodja? Zakaj nam prej tega niso povedali! Hočemo pojasnilo! ...« Glasovi so se pomešali, da jih ni bilo več moč razumeti. Nekdo je jezno listal zapisnik, ki so ga strgali z oglasne deske, bral znana imena in številke. »Kako so mogli to storiti?« je zavpil. »Hočemo pojasnilo! Hočemo direktorjevo pojasnilo! ... Tako ne gre več naprej. Človek dela in obrača, šef pa obrne vse na glavo. Tu pri nas ni več nobenega reda. Kot da smo samopostrežni servis za plače. Kdo je v komisiji za delovna razmerja? Kako je mogla to potrditi, ne da bi nas kdo kaj vprašal, saj smo vendar ljudje, saj smo kolektiv, saj imamo samoupravljanje ...«

Glasovi so se skoraj umirili, ko so začeli prihajati predsedniki, mojstri, šefi, direktor in drugi. Ta čudna reč, ki je potem, ko so bili skoraj vsi zbrani, postala prava konferenca, je bila izredno zanimiva. Nihče ni imel dlake na jeziku. Lepo po vrsti, brez dnevnega reda je prišlo vse na vrsto, dobro in slabo, to in ono, o čemer do sedaj niso nikoli govorili. Stojte, iz oči v oči, brez fige v žepu so rešili skoraj vse probleme.

Potem so se razšli, mirni in zbrani, čakalo jih je delo, veliko dela. Morali so nadoknaditi kar so zamudili. To so do konca delovnega dne tudi storili.

Na mestu, kjer so malo prej še vsi stali, je na tleh ostal tisti vražji zapisnik z imeni in številkami, zamaščen in pohojen, brez vrednosti.

Sonce se je potem otreslo grdih aprilskih oblakov in prodrlo skozi vse pore in okna v široko in lepo delavnico, kjer so vsi pridno delali.

Sijaj, sijaj sončece, oj sonce rumenó!

Kako bom le sijalo, ko sem včasih žalostno!

K. G.

PRESEDNIKI DS

Na prvem mestu skupni cilji

Tokrat predstavljamo še ostale predsednike delavskih svetov, za katere je v prejšnji številki zmanjkalo časa in prostora. Njihove izjave so si precej podobne, to pa ni nenavadno, saj se srečujejo z isto problematiko in imajo enak način dela. Ponovno izvoljeni predsedniki se pritožujejo nad svojo nemočjo pri odločanju in govorijo o slabih, vendar poučnih izkušnjah, pri novo izvoljenih predsednikih pa je še opaziti določeno mero optimizma. Vendar pa tudi oni že opazajo številne težave in omejitve pri opravljanju svojih funkcij.

Kljub temu je spodbudna skupna ugotovitev, da njihovo delo poteka nemoteno, precej točk dnevnega reda pa je posvečenih tudi proizvodni oziroma tozдовski problematiki.



Albert MAŽGON - TOZD SŠTS

»Glede na dosedanje izkušnje mislim, da bi vsak predsednik moral opravljati svoje delo dva mandata, saj le tako lahko delo poteka kontinuirano. V preteklem obdobju nas je najbolj okupirala gradnja šolskega nadzidka, zelo pa smo si prizadevali dobiti dovoljenje za izenačenje naših osebnih dohodkov z zaposlenimi v tovarni. Osnovna značilnost pri mojem delu predsednika se mi je zdela v tem, da delavski svet dejansko le potrjuje odločitve, ki jih je že pred tem sprejel ožji kolegij. Tako se vse skupaj svede le na potrjevanje že prej sprejetih sklepov in to zame ni pravo samoupravljanje. Preveč obsežna in nerazumljiva so tudi gradiva, ki jih sprejemamo zgolj formalno, na žalost pa tudi za naše bodoče delo ne kaže kaj boljše. Člani delavskega sveta bomo imeli najbrž malo manj dela, ko se bo gradnja končala, sicer pa bomo podobno delali še naprej.«

Franc GAŠPERLIN - TOZD PUM

»Naše delo je bilo doslej uspešno, čeprav je bilo gradiva veliko. S pomočjo razlagalcev je bilo tudi dosti razumljivo, sicer pa ne. Izračunal sem, da smo v enem letu obravnavali in sprejeli okrog 36 samoupravnih sporazumov, vendar pa smo na svojih sejah vedno dajali prednost proizvodni problematiki in pregledom količinskih planov.

Imeli smo tudi precej potrditev sklepov disciplinskih komisij o prenehanjih delovnega razmerja. To je zelo težka problematika in zame osebno so bile te stvari vedno najtežje za obravnavo.

Lahko pa rečem, da je bilo minulo delo precej uspešno, z izkušnjami, ki smo jih vsi skupaj pridobili v dveh letih, pa bo v bodoče naše delo veliko lažje in kvalitetnejše.«



Viktor ADAMIĆ - TOZD IRRP

»Funkcijo predsednika delavskega sveta opravljam šele prvo mandatno obdobje, član pa sem bil že prej. To je dodatno delo, ki terja tudi dodatne napore, ne upošteva pa se pri opravljanju rednega dela in pri zahtevanih rokih. Vendar če sprejmeš neko delo, ga moraš tudi v redu opravljati!

Sicer pa se bo kvaliteta mojega dela pokazala na koncu mandata. Kot član sem si že pridobil nekaj izkušenj, moti pa me nenehna naglica pri sprejemanju najrazličnejših gradiv. Le-ta so dolga, nerazumljiva in suhoparna, zato si vsi skupaj želimo, da gredo čim hitreje mimo nas. Na žalost je večina stvari prirejena tako, da jih moraš samo potrditi, prave možnosti za odločanje pa dejansko nimamo. Obravnavamo nekaj tozдовske problematike, na katero lahko vplivamo, vendar je tega premalo. Naše seje so v glavnem namenjene obravnavi in sprejemanju različnih gradiv, precej tozдовske problematike pa obravnavamo na izrednih sejah ali pa v okviru rednih, ko so za nami že stvari, ki so vezane na roke. Trudil se bom, da bomo svoje delo v bodoče opravljali kar najbolje.«

Anton VIRANT - TOZD IVET

»Kvaliteta dela delavskega sveta je odvisna od prizadevnosti in dela predsednika kot tudi vseh ostalih članov. Sama prizadevnost članov pa ne zadostuje. Če želimo poglobljeno razpravljati in odločati, moramo biti o problematiki tudi ustrezno obveščeni. Žal ni tako. Informiranost delavskih svetov je le navidezno dobra, dejansko pa so materiali preobsežni, za nestrokovnjake težko razumljivi, predvsem pa prepozno dostavljeni, tako da se delegati o problematiki ne morejo posvetovati z delavci, katerih mnenje zastopajo. Tako so prisiljeni izražati svoje prepričanje ter uveljavljati svoje interese. Tipičen primer takega obravnavanja pomembnih zadev je bilo nedavno obravnavanje četrletnih rezultatov gospodarjenja.

Kljub stalnim pripombam in negodovanju z ene strani ter obljubam z druge, pa se z leti ta problem ni uredil tako, kot bi se moral.

Z neustreznim informiranjem je povezana tudi neučinkovita vloga izvršilnih odborov delavskega sveta. Ti bi morali — v kolikor bi dobili pravočasne informacije — na predhodnem sestanku predelati gradivo ter o ugotovitvah ter pripombah poročati na sestanku delavskega sveta. Ker pa gradiva praviloma kasnijo, se je tudi vloga teh odborov izrodila: na sejah le še poročajo o realizaciji sklepov prejšnjih sej. Kot predsednik delavskega sveta s takim, že leta trajajočim stanjem, nisem zadovoljen in prizadeval si bom, da se način delovanja izboljša.

Delavci tozda IVET tudi želimo, da bi naš tozđ, ki je raztresen po celi delovni organizaciji, v nekem doglednem času dobil skupne prostore, vsaj za tiste službe za katere ni nujno, da so dislocirane.«



Nikola JUG - TOZD ZSE

Čeprav opravljam funkcijo predsednika delavskega sveta tozda že drugo mandatno dobo, ne bo delo nič lažje, saj nas vse člane delavskega sveta čaka tudi težko in odgovorno delo.

Prizadevali si bomo, da bomo vse odločitve sprejemali po samoupravnih poti in v skladu s samoupravnimi akti.

Osnovna skrb vseh delavcev bo, nuditi našemu delavcu kvalitetne in čim cenejše usluge. Ta naloga pa ne bo lahka, saj nas večina v delovni organizaciji ve, v kakšnem stanju je naš družbeni standard.

Prizadeval si bom, da bomo tudi v bodoče čim več vlagali v izgradnjo in nakup opreme za objekte družbenega standarda. Toda ta vlaganja so odvisna od uspešnosti poslovanja delovne organizacije, zato si moramo vsi zaposleni prizadevati za čimboljše rezultate poslovanja in hkrati za čimvečja vlaganja v izgradnjo novih objektov družbenega standarda.

Branko KRŽAN - TOZD MONT.

Na žalost sem si v prvem mandatnem obdobju pridobil le slabe izkušnje. Polagoma delavski sveti izgubljajo možnost odločanja, saj je večina odločitev že vnaprej sprejeta ali pa jih naknadno sprejemamo po zakonski poti. Mi moramo samoupravne sporazume le sprejemati in potrjevati, če pa tega ne storimo, nam že grozijo z drugačnimi sankcijami. Ob tem pa so gradiva zelo nerazumljiva in veliko preobsežna, največkrat tudi manjkajo razlage naših strokovnih služb. To je bil tudi eden od vzrokov, da smo nekaj gradiv že zavrnili, pa tudi sicer mislim, da za tako brezplošno problematiko porabimo veliko preveč časa. Zato nam ga zmanjkuje za obravnavo problematike s čisto našega proizvodnega področja, kar bi bilo bolj potrebno.

Zato smo se odločili, da bomo v naslednjem obdobju namenili čim manj časa samoupravnim sporazumom, za katere bomo zahtevali tudi kvalitetne in kratke razlage (da bi nam ne jemali preveč časa), večino časa pa bomo namenili proizvodni problematiki, na sestanke pa bodo vabljeni tudi predstavniki proizvodnje. Enako bi bilo treba narediti tudi na sestankih družbenopolitične koordinacije, katere glavna naloga doslej je bila, da so nam razdelili naloge in rokovnik, do kdaj moramo nekatere naloge izpeljati, ostale probleme pa smo potiskali ob stran. To so pač izkušnje, kakršne sem si pri svojem delu pridobil, in čeprav so bolj slabe, jih bom skušal uporabiti na čim koristnejši način.



Alojz FABČIČ - TOZD PROD

Občutki na začetku drugega mandatnega obdobja so taki, da ne pričakujem nič takega, kar bi me prevečalo z nekim pričakovanjem, da bom svojemu delu dal neko kvaliteto, to pa zato, ker stvari že precej bolje poznam. Vse preveč je administracije na področju samoupravljanja, to pa lahko podkrepim z naslednjimi ugotovitvami:

- center za samoupravljanje nas pogosto opominja na zamude pri sprejemanju zgolj formalnih sklepov,
- dobivamo preobsežna gradiva, ki niso primerna za nestrokovnjake, to delo zahteva veliko časa od predsednika, če ga hoče kolikor toliko dobro opravljati,
- velika so pričakovanja, možnosti pa so majhne.

Dober občutek pa imam glede na dosedanje izkušnje, da je sodelovanje znotraj družbenopolitičnih in samoupravnih struktur v tozdu dobro. Najbolj pogosta problematika v preteklem mandatnem obdobju, s katero sem se srečeval v našem tozdu, je bila naslednja:

- V naši tovarni je težko izpolniti zahteve po ustreznih naročilih glede na našo opremljenost in zahteve.

— Drug zelo težak problem je izpolnjevanje pogodbenih obveznosti. Želje po naročilih so velike, ko pa je naročilo v hiši in ga je treba začeti izpolnjevati, se ta želja neha — tako v tovarni kot pri posameznikih. Vse bolj sem prepričan, da je v naši delovni organizaciji potrebno pričeti z ustreznimi aktivnostmi za spremembo naše horizontalne organiziranosti v vertikalno, in sicer po blagovnih skupinah (lahko tudi združenih med seboj), s ciljem povečati občutek pri posameznikih, da je sam aktiven soustvarjalec v izvajanju delovnega procesa. Vcepiti si moramo v zavest, da je od našega dela ali nedela odvisen naš skupni dohodek in tudi naš osebni dohodek. Jasno nam mora postati, da obstaja zelo tesna povezanost med lastnimi in družbenimi interesi pri izvajanju naročila.

— Še en zelo velik problem je tudi pri neizvajanju določil novega samoupravnega sporazuma o skupnem prihodku. Prav tozdi so bili pobudniki za spremembo sporazuma, zdaj pa nihče ne želi delati po teh določbah, ki pravijo, da morajo pri pripravljanju ponudbe sodelovati tozdi, če želimo čim boljše realizacijo naročila. To pa pomeni, da se tozdi v predpogodbeni dejavnosti še vedno dovolj ne angažirajo.

In če omenim še svoje želje, ki jih imam na začetku opravljanja svojega drugega mandata, jih lahko strnem v eno: želim si več možnosti za več resničnega samoupravljanja.

Predstavili vam nismo edino predsednikov DS tozda PPO Miroslava Humskega, ki je bil ravno na bolniškem dopustu, in Štefana Kovača iz tozda PZO, ki je trenutno službeno v Iraku.

M. M. t. š.



TREBA JE VEDETI

Tokrat bomo pričeli izpolnjevati tudi tisto točko programa aktiva, ki govori o spremljanju in obveščanju s področja invalidskega zavarovanja. Skušali bomo pojasniti pojme, ki se v zakonodaji pojavljajo in jih moramo poznati, če hočemo spremljati določila s tega področja. Najprej naj osvetlimo pojem invalidnosti.

— **Invalidnost** je podana, če nastane pri zavarovancu zaradi **trajnih sprememb** v zdravstvenem stanju, ki so posledica poškodbe pri delu, poklicne bolezni, poškodbe izven dela ali bolezni, katerih ni mogoče odvrniti z zdravljenjem ali z ukrepi medicinske rehabilitacije, zmanjšanje ali izguba zmožnosti za dela in naloge, na katere je bil zavarovanec razporejen in jih je opravljal pred nastankom invalidnosti, ter za dela in naloge v temeljni organizaciji, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

— **Svoje delo** se štejejo dela in naloge, h katerim je bil zavarovanec razporejen in jih je opravljal pred nastankom invalidnosti, ter dela oziroma naloge v temeljni organizaciji, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

— **Drugo ustrezno delo** so dela oziroma naloge, ki jih zavarovanec s preostalo delovno zmožnostjo lahko opravlja določen delovni čas z normalnim delovnim učinkom in z delovnim naporom, ki ne poslabša njegove invalidnosti, ali se za taka dela oziroma naloge usposobi s prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo. Pri ugotavljanju drugega ustreznega dela je treba upoštevati splošno in strokovno izobrazbo ter z delom pridobljeno delovno zmožnost, delovne izkušnje, splošno zdravstveno stanje in druge osebne lastnosti zavarovanca.

— **Preostala delovna zmožnost za svoje delo** je podana, če zavarovanec lahko opravlja svoje delo najmanj polovico polnega delovnega časa z normalnim delovnim naporom, ki ne ogroža njegovega zdravstvenega stanja.

— **Preostala delovna zmožnost za drugo ustrezno delo** je podana, če lahko zavarovanec opravlja drugo ustrezno delo najmanj polovico polnega delovnega časa ali če lahko po poprejšnji prekvalifikaciji ali dokvalifikaciji ali brez prekvalifikacije ali dokvalifikacije opravlja drugo ustrezno delo poln delovni čas z normalnim učinkom in z delovnim naporom, ki ne poslabša njegove invalidnosti.

— **Zmanjšana delovna zmožnost** je podana, če zavarovanec ni več zmožen z normalnim delovnim naporom, ki ne ogroža njegovega zdravstvenega stanja, opravlja poln delovni čas del oziroma delovnih nalog, na katere je bil razporejen in jih je opravljal pred nastankom invalidnosti, ter za dela oziroma naloge v temeljni organizaciji, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

— **Preostala delovna zmožnost** je podana, če zavarovanec, pri katerem je ugotovljena zmanjšana delovna zmožnost, najmanj polovico polnega delovnega časa opravlja dela in naloge oziroma delovne naloge, na katere je bil razporejen in jih je opravljal pred nastankom invalidnosti, ter dela oziroma delovne naloge, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni sposobnosti, ali če lahko po poprejšnji prekvalifikaciji ali dokvalifikaciji ali brez prekvalifikacije ali dokvalifikacije opravlja poln delovni čas druga dela oziroma delovne naloge.

— **Izguba delovne zmožnosti** je podana, če pri zavarovancu ni več podana preostala delovna zmožnost (ni zmožen, da bi opravljal svoje ali drugo ustrezno delo vsaj s polovičnim delovnim časom).

Invalidi se glede na preostalo delovno zmožnost tako razvrščajo v tri kategorije invalidnosti.

Te tri kategorije invalidnosti in pravice iz tega naslova bomo skušali obdelati prihodnjič, prav tako pojma spremenjena delovna zmožnost in neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti ter pravice iz tega naslova, ter zakaj obstaja potreba, da se ustrezno uredi samoupravni akti v delovni organizaciji.

M. Kreft

Kongres je za nami

4., 5. in 6. aprila je v Krškem potekal 12. kongres Zveze socialistične mladine Slovenije, na katerem smo se zbrali delegati iz vse Slovenije. Plenarno sejo je začel predsednik RK ZSM Slovenije Robert Černe. Po uvodnih besedah je 440 delegatov in številne goste, domače in iz tujine, pozdravil predsednik RK SZDL Franc Šetinc, nato pa tudi član predsedstva konference ZSM Jugoslavije Stipe Orešković.

Kongres je delal v treh skupinah:

1. Družbenoekonomska protislovja socialistične samoupravne družbe in specifičen položaj mladih.
2. Za razvoj revolucionarne vsebine političnega sistema socialističnega samoupravljanja in
3. Za ZSMS kot množično in najširšo fronto mlade generacije.

Sodeloval sem v prvi komisiji, v kateri smo obnavljali najrazličnejšo problematiko.

Kot prvo krizo družbenoekonomskega razvoja, katero zdaj imamo in ki je prav gotovo povzročila povojno prestrukturiranje gospodarstva v industrijsko (38% aktivnega prebivalstva je zaposlenega v industriji, kar je maksimum celo za zahodnoevropske države). Ta pot, ki je dala določen impulz industriji, je izčrpana. Vse večja industrializacija pa je za sabo pritegnila veliko prebivalstva (posebej mladega) v industrijske centre, obenem pa so zapostavljena druga področja razvoja, druge panoge (posebej kmetijstvo, živinoreja itd.) S svojimi površinami pridelovalne zemlje bi lahko Jugoslavija in sama republika Slovenija pridelala hrano za dve Jugoslaviji in še za izvoz. Odhod v industrializacijo in zapostavljanje pridelovalne zemlje, obenem slaba mehaniziranost še tistega, kar obstaja, nestimulir



ranost pridelovalcev (draga semena, umetna gnojila, nezagotovljena socialna varnost, nizke odkupne cene itd.), vse to ne zagotavlja osnov za skorajšnji izhod iz krize.

Preobrazba je bila dosežena v rekordnem času, zanemarjeni pa so bili kvalitativni faktorji industrijskega razvoja. Ponovno bo treba zahtevati preverjanje velikih investicij, kot so Kidričevo in Jesenice (A — faza projekta Jesenice vrednosti 1600 milijard dinarjev, seveda novih, in B — faza 4950 milijard), z določitvijo odgovornosti.

Že dalj časa, nekaj mesecev, se govori o gradnji novih jedrskih elektrarn. Za izgradnjo teh elektrarn bo potrebno nekaj milijard dolarjev. Te elektrarne bi odplačevali z izvozom. Še vedno okrog 20 milijard dolarjev, kolikor znaša glavnica za odplačilo kreditov Jugoslavije do tujine, miruje, odplačujejo se samo obresti in se zato postavlja vprašanje, zakaj novo zadolževanje. SR Slovenija ima že 70% zastarele tehnologije. Zato je komisija predlagala kongresu, da se o tem izjasnijo vsi državljani na zveznem referendumu. Jedrske elektrarne nas prav gotovo ne bodo rešile tehnološke zastarelости in izvekle iz gospodarske krize, imamo pa še veliko neizkoriščene vodne energije (Mura), ki je najcenejša. Delegati iz Zasedanja so predstavili pravo ekološko katastrofo v zasavskih občinah (Trbovlje, Hrastnik, Zagorje), pri čemer zahtevajo, da se na vse obstoječe in predvidene industrijske objekte postavijo čistilne naprave ter da se zopet postavijo postaje ANSA. Poleg onesnaževanja zraka imamo tudi veliko onesnaženost rek (Sava) in potokov, kjer se tudi zahtevajo ukrepi. 50% vseh površin v SR Sloveniji je pokritih z gozdovi, samo 49% jih je še zdravih. Zato je komisija predlagala kongresu, da sprejme stališče o ustanovitvi neodvisnega ekološkega inštituta, predloženo je bilo tudi pismo oziroma posebno sporočilo o zaščiti naših gozdov.

V razvitih državah je produkcija znanja primarnega pomena, pri nas pa šolamo kadre z nižjo stopnjo izobrazbe. Poatek, da je 53% zaposlenih nekvalificiranih oziroma polkvalificiranih delavcev, nazorno kaže obstoječe stanje. Če bomo nadaljevali sedanj sistem izobraževanja in upoštevali potrebe združenega dela po kadrih, bomo imeli leta 2000 tako izobraževalno strukturo, kot so jo imele ZDA leta 1965. Zato je edina možnost tehnološka revolucija, saj imata znanost in tehnologija velik pomen za družbe-

noekonomskega razvoja države. Čimprej bo treba začeti izboljševati položaj mladih raziskovalcev in pospešiti množično inovacijsko dejavnost. Da bi pa mladi dobili

Dragutin VALPATIČ: »Glede na vse omenjene razprave bi rad podal tudi svojo oceno dela komisije oziroma delegatov, ki so razpravljali o teh stvareh. Takoj na začetku moram omeniti, da je komisija delala 10 ur, do 9. ure zvečer. Kljub temu vsi razpravljalci niso prišli na vrsto, tako da je bila ena četrtna razprav podana v pisni obliki. V tej komisiji je bilo veliko delegatov, ki se tudi pri svojih delovnih nalogah srečujejo s podobnimi stvarmi, kot jih je obravnavala komisija. Tako smo dobili dosti podatkov takorekoč iz prve roke. Vsi ti podatki so resnični in kažejo dejansko stanje znotraj družbenoekonomskih gibanj, ki na žalost ni rožnato. Nobeden od delegatov ni omenil, da je s sedanjim stanjem zadovoljen, ampak je vsak dejal, da se stanje le še slabša. Imeli pa so tudi nekaj predlogov, kako stvari razreševati. Moram poudariti, da se kongres ZSM Slovenije ni loteval le mladinske problematike, temveč je razpravjal tudi o problemih, ki pestijo celotno družbo, kajti tudi to so problemi, ki zanimajo mlade, saj se tičejo njihove prihodnosti.

Kongres je torej za nami, zanimivo pa bi bilo vedeti, kako se bodo sklepi prenašali v prakso. Mislim, da se je nekaj že začelo premikati. Na kongresu smo obravnavali ekološko problematiko — odmiranje gozdov in onesnaževanje zraka in takoj po prvomajskih praznikih je IS slovenske skupščine že obravnaval to temo. To je že en korak k temu, za kar smo se zavzemali na kongresu, upam pa, da bo IS še naprej obravnaval probleme, na katere smo opozorili.«

čimveč znanja, se moramo boriti za nenehno reformo izobraževalnega sistema. Pri oblikovanju šolskih programov mora zato imeti prvo besedo mladina. Sedanja reforma je v nasprotju s tistim, kar mladi hočemo, in se zato zahteva reforma izobraževalnega sistema. Da bi mladim dali več možnosti za zaposlovanje, bi morali ukiniti kategorijo »z delom pri-

Njim smo zaupali

Pred nami je nova številka »Firbca« in novih (starih) pet predsednikov ZSMS iz osnovnih organizacij. Tokrat so na vrsti mladinci iz tozdov Montaža, PTS, PPO in ZSE ter delovne skupnosti SSP.

Ismet Alašević je v tozdu Montaža že »star« delavec. Po končani šoli v SŠTS se je leta 1978 zaposlil v Litostroju kot ključavničar. Kmalu po prvih rezultatih svojega dela je bil postavljen za planerja dizelskih motorjev. Zdaj ga še en izpit loči od diplome strojnega tehnika. Šolo je, seveda, končal ob delu.

Delovne navade prenaša z delovnega mesta na mladinsko organizacijo. Tako je bil že predsednik komisije za IPD. Lansko leto je bil na nadomestnih volitvah izvoljen za predsednika, letos pa mu je mandat samo podaljšal. Največja težava, s katero se bo ukvarjal v svojem tozdu, je povezava mladincev s terena z mladimi v tovarni. Med večjim delom mladih sploh ni interesa za to! Za sestavo predsedstva so izbrali mladince, ki so pripravljeni delati. Tako so že dali pobudo o nadurnem delu na tistih področjih, ki to zahtevajo. Mladi iz različnih vej proizvodnje (turbine, črpalke...) naj bi se zbrali recimo pri montaži dizelskih motorjev, kar je trenutno najnujnejše. S tem bi se odpravljala ozka grla proizvodnje ob normalnem poteku vseh ostalih del. Ismet najteže gleda na nezaupanje do mladih in njihovega dela, čeprav ima v svojem tozdu zadostno podporo DPO. Pričakuje, da bo to dosegel tudi v neposredni proizvodnji.

Janez Kopač je predsednik ene najmanjših, vendar ravno tako pomembne osnovne organizacije ZSM v tozdu PTS. Leta 1982, po končani šoli v SŠTS je dobil službo na servisu hidravličnih stiskalnic. Takoj se je vključil v aktivno delo mladine in je do zdaj največ delal v komisiji za družbenoekonomske odnose, kjer je bil tudi predsednik.

Za osnovno nalogo v času svojega mandata si je postavil izboljšanje nagra-

dobljene delovne izkušnje«. Znano je, da je na tej podlagi dobilo potrdilo o izobrazbi 12% ljudi za srednjo šolo, 55% za višjo in 36% za visoko.

Obdobje petletne krize je mlade brez stanovanj potisnilo daleč proč od možnosti za pridobitev. V večini OZD rešujejo stanovanjsko problematiko zgolj s krediti, ki so v zadnjem času relativno vse nižji. Ta problem bo v bližnji prihodnosti možno rešiti le s povečano družbeno izgradnjo, za kar pa bo potrebna takojšnja uveljavitev ekonomskih stanarin saj bo drugače težko zagotoviti potrebna sredstva.

To bi bilo nekaj najpomembnejših stvari, katere smo obravnavali na že prej omenjeni komisiji 12. kongresa ZSM Slovenije.

Tretji dan kongresa so bile na plenarni seji podane še pripombe oziroma dopolnitve k resoluciji kongresa kot tudi k statutu ZSN Slovenije.

Vse zaključke, stališča, predloge z 12. kongresa moramo skupaj prenesti s papirja v konkretne akcije, šele potem bomo lahko ugotovili rezultate njegove uspešnosti.

Dragutin Valpatic



Ismet ALEŠEVIČ
Če gre za dizle, mu ni nič težko



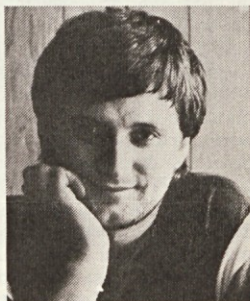
Janez KOPAČ
Smučar — kadar zmanjka dela na kmetiji



Janja SEBAL
Še med fotografiranjem dela



Tone RADIN
Mlad, zagnan in revolucionaren



Janko DRČA
Srečen je, ker ima ob sebi nekoga, ki skrbi za njegov lepši videz

Na predpraznični delavnik

Z delom začnemo v naši delovni organizaciji ob šestih in ga zaključimo ob 14. uri in 30 minut. To naj bi veljalo tudi za dneve pred državnimi prazniki. Vendar praksa je pokazala drugače. Zadnji dan pred praznikom je, izgleda, pomembno le, da se delavec pokaže ob šestih in žigosa prihod na kartici. Po tem izvršenem dejanju je delovni dan Litostrojsčana končan. Vsaj takšen občutek dobi opazovalec. Pa ni res! Plačanih dobi vseh 8 ur in pol!

Tudi letos v pričakovanju praznika dela 1. maja ni bilo drugače. Do malice je bilo po vsej delovni organizaciji čutiti normalen delovni dan, toda po enajsti uri se je »vsulo« proti izhodom. Če pa je kdo delal do pol enih, se je nanj gledalo, kot da ni ravno pri pravi. Ob pol dveh pa je bila prava dogodivščina srečati delavca v tovarni, kaj šele na delovnem mestu.

Kako takšno ravnanje zaposlenih v Litostroju opravičiti ali pa vsaj pojasniti? Ali naj poiščemo tiste, ki so prvi zapustili delovna mesta in tovarniški krog. Ali pa naj mogoče preganjamo tiste, ki se jim je zdelo neumno, da bi še naprej delali, da jim nihče še hvala ne bo rekel, kaj šele plačal kaj več kot tistim, ki ne delajo več? Ali je mogoče krivda na vodstvenih delavcih? Vsak se lahko na svoj način izgovarja. Na koncu pa nihče ni kriv in vsi smo zadovoljni.

Toda — ali smo res lahko?! Včasih, ko smo ob takšnih priložnostih imeli proslavo, so nekateri pripominjali, kako zapravljamo čas, češ da bi v tem času lahko kaj koristnega storili na delovnem mestu. In so iz protesta ali svoje volje zapuščali tovarno. Zdaj, ko smo dosegli, da ni proslave, nas spet ni na delovnih mestih! Ali smo zdaj izgubili svojo samoupravljalno zavest? Upravljalске zavesti pa tudi ne najdemo kaj dosti, saj do zdaj še nisem slišal, da je bilo nekomu odtegnjeno toliko ur, kolikor ni delal. Tako pa je videti, da je takšno ravnanje v predprazničnem delavniku celo zaželeno, ne pa kaznivo.

In kaj o tem pravijo v zvezi komunistov? Verjetno takšno ravnanje obsojajo ali apelirajo na vsakega člana, da se po svojih močeh bori proti takšnim pojavom. Vendar tudi člani zveze komunistov so, skupaj z vsemi ostalimi, zapustili delovno organizacijo!!!

Verjetno z napisanim ne bom ničesar dosegel, kvečjemu negodovanje pri-zadetih.

Vendar, če sam ne bi verjel v nasprotno, se ne bi lotil pisanja. Upam, da bomo vsi skupaj premislili o »zadnjem delavniku«. In, če ne bomo plačani za tiste ure, ko naš ne bo v tovarni, bo v začetku nekaj hude krvi, ki se bo po razumnem premisleku spet pomirila. Toda zelo pomembno bo, da bo pravilo veljalo za vse enako.

V. Jantol



mladinska stran

DEKLICA MALA

Deklica mala, lepo dekle, kdaj že zaljubil vanjo sem se.

Danes postaja dekle prelepo, celo življenje stoji pred njo.

Ko zrasla bo, še lepša bo in moja, samo moja bo.

Ljubil jo bom, varoval, nikomur drugemu ne bom jo dal.

Vse bo lepo, a samo, če bo ona hotela tako.

Zl. Levačič

Janko Drča je predsednik mladine v tozdu PPO. Po končani poklicni šoli se je leta 1979 zaposlil v naši delovni organizaciji na Elektromontaži.

Z delom mladine je dobro seznanjen, saj je že lansko leto, po odhodu predsednika v JLA, kot podpredsednik prevzel vodilno vlogo v svoji OO. Zato bo poskušal organizirati tako razvejano dejavnost, v kateri bo večina mladih dobila nekaj zase. Obenem pa želi postaviti mladinsko organizacijo v enakopraven položaj z ostalimi DPO. Če se mlad človek počuti enakopravnega s starejšimi sodelavci, je to dodatna spodbuda za kvalitetnejše delo. Samo delo mladinske organizacije in njenih komisij je v tesni povezavi s proizvodnjo. Zaradi tega delo mladih večkrat zaostaja za potrebami. Problem našega tozda je v tem, da so mladinci v velikem številu neaktivni novoprišleci. Kmalu po prihodu oddidejo v JLA, tako da je starostno povprečje dokaj visoko. S tem se pojavlja problem usposabljanja novih kandidatov za vodilne funkcije.

Tone Radin je šele dobro leto zaposlen v naši delovni organizaciji kot vzdrževalec elektro naprav v restavraciji. Že v poklicni šoli, ki jo je končal v Mariboru, je delal v mladinski organizaciji.

V tozdu ZSE mu je najpomembnejši cilj pripraviti mlade do aktivnega dela. Najprej pa je potrebno aktivirati samo predstvo, kar je pogoj za kakršnokoli delo. Verjame, da to lahko doseže z akcijami, kot so jo pripravili za dan žena. Tokrat so povabili otroke iz osnovne šole, ki so izvedli kratek kulturni program.

Akcije izgradnje malih hidroelektrarn se skorajda ne bodo mogli udeleževati, zaradi nizke stopnje izobraženosti mladincev. Zastavlja pa se tudi vprašanje, zakaj se besede mladih nikjer ne upošteva. Znano je, da smo bili ravno mladi vedno revolucionarni in korak pred ostalimi.

V. Jantol

ŠKRAT

Pri predstavitvi predsednikov mladine v prejšnji številki je prišlo do dveh neljubih in za tri predsednike neprijetnih napak. Poleg tega, da smo zamenjali sliko Seada Sijamhodžića in Milenka Erkića, smo proglasili Matjaža Jelovčana, ki je tehnični risar, za konstrukterja. Vsem bralcem in prizadetim se opravičujemo!

NAŠE TEGOBE NA SORIŠKI PLANINI

Sorica med »biti ali ne biti«

V časopisu Delo je bil objavljen članek o problematiki na Soriški planini, še posebno pa je bil poudarjen problem našega počitniškega doma. V članku piše, da je inšpekcijska služba izdala odločbo, po kateri bo dom do konca zimske sezone zaprt zaradi nemogočih sanitarnih pogojev.

POJASNILO K ČLANKU V SREDSTVIH JAVNEGA OBVEŠČANJA O POČITNIŠKEM DOMU NA SORIŠKI PLANINI

Veliko delavcev naše delovne organizacije je v soboto 8. marca prebralo v sredstvih javnega obveščanja članek o našem počitniškem domu na Soriški planini.

Da bi bili vsi delavci delovne organizacije seznanjeni z dejanskim stanjem počitniškega doma na Soriški planini, vam dolgujemo natančno poročilo.

Počitniški dom na Soriški planini se je razvil iz planinske kočice, ki so jo z veliko truda zgradili naši planinci. Ker je potreba po planinski rekreaciji naraščala, namreč vedno več in več ljudi je zahajalo v planine, so se v delovni organizaciji odločili, da zgradijo k obstoječi planinski koči še depandanso.

Ob ustanovitvi temeljnih organizacij in ob delitveni bilanci je bilo v naši delovni organizaciji določeno, da preideta planinska kočica z depandanso v upravljanje tozda ZSE s tem, da se preimenujeta v počitniški dom.

Toda ta počitniški dom od vsega začetka ni imel vseh pogojev za normalno poslovanje. Manjkali so prostori za hladilne skrinje, prostor za točilnico, skladišče kuhinje, skladišče točilnice in drugi skladiščni prostori, depandansa ni imela centralnega ogrevanja, garaža smo spremenili v skladišče pijač in konzerv.

Vse je nekako šlo, dokler niso začeli na Soriški planini graditi smučarskih vlečnic. Z izgradnjo vlečnice pa naš počitniški dom ne prenese več navala smučarjev, posebno ne ob sobotah in nedeljah, ko jih na Soriško planino pride dva do tri tisoč. V poletnem času pa ta naš počitniški dom sameva. Poleti 1985 smo imeli vsega le šest penzionov, vendar morajo biti na Soriški planini vse leto zaposleni gospodar doma, kuhar in natakar. Nekdo si je namreč izmislil, da mora biti ta dom odprt skozi celo leto. Tako tisti trije zaposleni na Soriški planini čez poletje porabijo za svoje osebne dohodke tisti dohodek, ki so ga ustvarili v zimski sezoni. Tako ob zaključnem računu za tekoče leto ugotavljam, da je počitniški dom posloval z izgubo, ali da je posloval na meji rentabilnosti.

Jasno je, da tukaj vsega niso krivi osebni dohodki zaposlenih, da so zvrk tudi drugi materialni stroški, ker gre za specifično poslovanje, ter za nizke cene storitev v domu.

Kljub takemu poslovanju smo se zavedali, da počitniški dom moramo vzdrževati in ga tudi razširiti. Denar smo prosjačili po malem v delovni organizaciji, pa tudi marsikatero uro je marsikdo naredil na Sorici in marsikateri tozda je primaknil kakšen material. Tako smo v depandansi na črno naredili centralno kurjavo, za kar

Kot član našega kolektiva bi rad strnil nekaj misli v zvezi s tem problemom.

Omenil bi, da je skrb za objekte družbenega standarda precej zahteven in pereč problem.

Pred časom se je pojavilo med člani našega kolektiva vprašanje, ali je potrebno, da v Fiesi zgradimo počitniški dom — hotel, ki zaradi luksuznosti ne bi bil dostopen vsem članom kolektiva, enako pereč je tudi problem dotrajanosti prikolice v istrskih kampih.

Neobjektivno in neodgovorno bi bilo komurkoli naprtiti krivdo za takšno stanje. Mogoče bi s skupnimi močmi lahko kako pomagali, čeprav mislim, da se vodstvo ZSE precej trudi za rešitev vseh problemov.

Problem počitniškega doma na Sorici je kompleksnega značaja, kajti problematika bivanja, prehrane, vode in drugega nam je dobro znana.

Naš kolektiv ima veliko članov ljubiteljev narave, ki iz leta v leto upajo na boljše pogoje bivanja na Soriški planini.

Kot član kolektiva in predsednik Sveta Stanovanjske zadruga Litostroja, ki je zgradila na območju Podutika 141 hiš s kompletno komu-

sta direktor tozda in tozda sam plačala kazen. Denarja namreč ni bilo zbranega, da bi prijavili investicijo. Kasneje se je pokazala možnost, da zamenjamo razmajane pograde v sobah, prekrili smo kočico s sendvič pločevino, drugi smo zopet dodatno uredili dodatni, tako imenovani bungalov s šestimi ležišči. Sredstev za dokončanje tega bungalova je zmanjkalo in tako še danes nima sanitarij. Glede na razpoložljiva sredstva v tozdu je vprašanje, kdaj jih bo sploh imel!

Ker so naša delovna organizacija, sindikalna organizacija in temeljna organizacija ZSE prišli do spoznanja, da tako res ne gre več, smo začeli razmišljati o novem počitniškem domu na Soriški planini.

Izdelava novega zazidalnega načrta za nov športno-rekreativni center na Soriški planini je bila v polnem razmahu. Zelo veliko se je govorilo o tem centru, bile so lepe zamisli in končno je bil leta 1983 sprejet nov zazidalni načrt.

Malo kasneje je bil sprejet tudi odlok o prepovedi razparcelacije in prodaje zemljišč in odlok o razlastitvi zemljišč.

Povsod so postavljali v ospredje našo delovno organizacijo, ker pač na Soriški planini nekaj že ima, da bi prva zgradila nov počitniški dom s 135 ležišči, z veliko restavracijo in s samopostrežno restavracijo. Take zmogljivosti novega počitniškega doma bi služile tudi kot pomoč ostalim, ki bi začeli graditi na Soriški planini.

In res! V tozdu ZSE smo izbrskali denar za idejni projekt, ki je bil solidno in kmalu narejen, seveda v alpskem stilu. Istočasno je DO Šport in rekreacija Škofja Loka na veliko začela graditi smučarske vlečnice; torej zimsko športni turizem se je začel razvijati. Ob teh delih je teklo veliko sestankov o bodočnosti turizma na Soriški planini. Ker pa smučarske vlečnice ne bi dobile uporabnega dovoljenja, so na nas izvajali pritisk, naj vendar začnemo z gradnjo vsaj dela novega počitniškega doma. Tako smo leta 1981 res pričeli z izgradnjo prvega dela počitniškega doma. Občina nam je bila naklonjena, dobili smo potrdilo o priglasitvi del (tudi lokacijsko in gradbeno dovoljenje ni bilo potrebno), dobili smo

nalno infrastrukturo, predlagam, da kot eno izmed možnih rešitev ponudimo pomoč stanovanjske zadruga pri reševanju navedenih problemov.

Ob takšnem načinu sanacije litostrojskega počitniškega doma na Sorici ni potrebno prijaviti investicije in tudi finančnih sredstev ni potrebno predhodno izdvojiti. Prav tako lahko zadruga kot pravna oseba kupuje in vgrajuje material brez plačila prometnega davka.

Lahko tudi trdim, da je veliko članov našega kolektiva, ki bi bili z osebnim delom pripravljeni sodelovati oziroma organizirati vse potrebno za sanacijo obstoječega stanja. Naj navedem samo nekaj del, ki bi jih lahko v obliki udarniškega dela opravili sami: izkop kanalov, izdelava novega vodovoda, transportiranje materiala itn.

Naj še omenim, da je vsakoletno čakanje ne samo zamuda časa, ampak je povezano tudi z vedno večjimi finančnimi sredstvi.

Omogočimo si, da bomo kot gostje naših počitniških domov doživeli občutek počitničevanja z zavestjo, da smo tudi sami nekaj prispevali k temu!

Dušan Vodopivec

INSPEKTORJI
ZAHTEVAJO SANACIJO
LITOSTROJEVEGA
DOMA NA SORIŠKI
PLANINI

Zanemarjeno zavetje smučarjev

(pc) SORICA, 8. — Nekateri smučarji se pritožujejo nad uredjenostjo Litostrojevega doma na Soriški planini. Ker pa je to edino zatočišče na smučišču, ki se ponuja s snežno odejo največkrat tudi tedaj, ko je drugod ni, nudi dom vse leto vseeno prijetno zavetje.

Morda bi tako gledanje skozi prste še trajalo, če ne bi bili inšpektorji uprave inšpekcijskih služb za Gorenjsko dolžni ukrepati. Doma na Soriški planini sicer ne bodo ukinitili, ampak so mu dovolili obratovanje pod sedanjimi pogoji samo še do 1. maja letos. Inšpektorji namreč že nekaj let zahtevajo od Litostroja, naj opravi nekatera sanacijska dela, saj je po ugotovitvah inšpekcije v domu ogrožena higiena gostov in zaposlenih.

Tako bodo takoj po končani smučarski sezoni Litostroj dom na Soriški planini morali zapreti, dokler pač ne bodo odpravili pomanjkljivosti.

pripis zemljišča, le denar smo morali samo prispevati. Šport in rekreacija Škofja Loka nam je celo dala 1.000.000 din kredita samo, da bi čimprej zgradili sanitarije za smučarje, saj je bil to pogoj, da bi oni dobili uporabno dovoljenje za smučarske vlečnice.

Objekt smo zgradili do take faze, kot je sedaj. Za izgradnjo naprej ni bilo več sredstev, zato smo kletne prostore spremenili v okrepčevalnico in v skladišče. Začeti objekt smo provizorično pokrili, v upanju, da bomo dela kmalu nadaljevali.

V tem obdobju je bil sprejet tudi novi zakon o prepovedi vlaganja sredstev v negospodarske investicije, ki je dodatno pokopal vse naše upe.

Pogoj vsake investicije je, da mora imeti zgrajeno komunalno infrastrukturo. Tako je bilo določeno tudi v novem zazidalnem načrtu. Torej — na Soriški planini je potrebno zgraditi daljnovod iz Železnikov, urediti kanalizacijo, raziskati pitno vodo, urediti črpalnice pitne vode, zgraditi vodovod, pripeljati telefon, zgraditi trafo postaje, ceste in urediti odvoz smeti.

Toda kdo naj prispeva vsa ta ogromna finančna sredstva? Litostroj sam najbrž ne, drugi investitorji so bili in niso bili. Ko se je govorilo o izgradnji njihovih objektov, so bili, ko pa se je govorilo o komunalni infrastrukturi, jih ni bilo. Ponudbe za nosilca športno-rekreatijskega centra so odbile tudi vse turistične organizacije.

V tem času s je pojavil »IMOS« Ljubljana, ki je ponujal dokaj visoka finančna sredstva za izgradnjo tega centra, seveda na principu kreditiranja. Dosegli so celo to, da je občina Škofja Loka imenovala konzorcij za izgradnjo športno-rekreatijskega centra, katerega član je tudi naša delovna organizacija.

Po ustanovitvi konzorcija je temeljna organizacija »IMOS« Inženiring Ljubljana toliko časa sklicevala odgovorne v konzorciju, da je obupala.

Kot vidite je prišla izgradnja športno-rekreatijskega centra do prej omenjene faze. Vendar tukaj cele zgodbe še ni konec.

Naša novo zgrajena investicija je bila vezana na dokaj povečano porabo vode, česar naš vodovodni rezervoar z zmogljivostjo 200 m³ vode ni zmožen oskrbovati.

Ker je bilo vseskozi govora o raziskavi vode v Movzah, smo ob izgradnji lovske kočice prispevali del sredstev za trafo postajo, ki bi naj služila za črpalnice vode, toda iz vsega tega ni bilo nič. Ker pa ni črpalnice, tudi ni vodovoda do našega vodnega rezervoarja, ki naj bi bil le zbiralni oz. pretočni. Tako tudi ni vode za nove sanitarije, ki so zaradi tega zaprte.

Mi moramo namreč vsako zimo vodo dovažati z gasilskimi cisternami iz Bohinjske Bistrice za redno oskrbo našega počitniškega doma. To je dodatni materialni strošek, ki nam povzroča velike preglavice.

Da pa našega počitniškega doma ne bi zanemarili, smo v letu 1983 angažirali GP Bežigrad Ljubljana, ki je izvršilo vsa potrebna vzdrževalna dela v domu.

Naj navedemo samo nekatera: — Podaljšali smo streho pri vhodu v depandanso, ker je prej sneg vsako leto zasul vhod.

— Pokrpalni in prepletkali smo streho depandanse.

— Popravili smo vse dimnike.

— V sobe in hodnike depandanse smo položili topli pod.

— Pobelili smo vse sobe v depandansi in v koči.

— Zgradili smo nov bife na smučišču.

— Nabavili smo nove aparate za bife na smučišču.

— Popravili smo vse žlebove na strehi depandanse in kočice.

— Opravili smo še veliko manjših vzdrževalnih del.

— Še pred temi deli smo leta 1982 zgradili novo zajetje pitne vode in zamenjali vse cevovode od zajetja do kočice. Ta cevovod iz alkatnih cevi smo morali položiti v globino 0,80 m zaradi zmrzali.

— Zaposleni v počitniškem domu so s

sandolinsom prepletkali zunanje zidove kočice.

Torej — kot je razvidno — smo počitniški dom vzdrževali glede na razpoložljiva sredstva oziroma po planu letnega investicijskega vzdrževanja in nakupa opreme.

Vendar se je v mesecu juliju napovedal tržni inšpektor inšpekcijskih služb občine Škofja Loka, ki je po ogledu počitniškega doma na Soriški planini izdal odločbo, ki zahteva odpravo naslednjih pomanjkljivosti:

— Popraviti in obnoviti dotrajane objekte ali opremo ter odstraniti dotrajane in nepotrebne objekte.

— Urediti okolico in izboljšati dostop do doma.

— Objekt v gradnji zavarovati pred meteorološkimi vplivi in v skladišču pod teraso odpraviti vzrok zamakanja oziroma vlaženja prostorov.

— Obnoviti in usposobiti notranjost kioska, ki je bil poškodovan zaradi požara.

— V dneh z večjim obiskom zagotoviti normalno delovanje sanitarij v objektu, ki je v gradnji.

— V kuhinji poskrbeti za zadovoljivo zračenje, pomivalnico pa opremiti tako, da bo njena uredenost v sorazmerju z zmogljivostmi kuhinje v sezoni in glede na vrsto obrata.

— Poskrbeti za odlaganje odpadkov v ustrezno opremljeno jamo ali z odvažanjem.

Tudi če ne bi tržna inšpekcija prišla, smo nameravali jeseni opraviti vsa popravila, da bi čim boljše pripravljeni dočakali sezono.

Ni pa nam uspelo odpraviti zamakanja v novem objektu. Takoj po dograditvi oziroma po provizoričnem pokritju tega objekta je začelo zamakati v kletnem prostoru.

Izvajalec del SGP TEHNIK Škofja Loka je poskušal na vse načine odpraviti zamakanje, vendar ni uspel. Zato je zahteval, da se objekt čimprej pokrije ali zgradi do strehe. V delovni organizaciji smo poskušali poiskati rešitev, da se ta objekt pokrije, vendar je bila ponudba za izdelavo strešne konstrukcije tako visoka, da nismo uspeli zagotoviti finančnih sredstev. Ostrešje mora biti namreč zelo močno, da prenese ogromne količine zapadlega snega.

Kod bomo kolesarili?

V aprilski številki smo vas obvestili o akciji »Vsi na kolo za zdravo telo«, v današnji številki pa vas seznanjamo z aktivnostmi do konca kolesarske sezone.

● 24. MAJA načrtujemo zahteven kolesarski izlet v Železno Kaplo na Koroškem. Zbrali se bomo ob 8. uri pred tovarno in nadaljevali pot po trasi: Tacen—Vodice—Cerklje—Jezersko—Železna Kapla in nazaj.

Na 150 km dolgi poti moramo premagati 1600 m višinske razlike. Manj pripravljeni kolesarji bodo boljše skupino počakali kar na Jezerskem. Udeležba na izletu je obvezna za vse tekmovalce, ki so prijavljeni za II. kolesarski kronometer ZPS. Na povratku načrtujemo malico na Jezerskem.

Ne pozabite vzeti s seboj potne liste!

● 31. MAJA bodo organizatorji žirovskega Kladivarja pripravili tekmovanje ZPS v kolesarstvu. Tekmovanje na 10 km dolgi progi se začne ob 10. uri v Zireh.

Organizatorjem smo že poslali poimensko prijavo naše ekipe. Datum nam ravno ne ustreza, ker bodo naši kolesarji začeli »resno« kolesariti po 10. maju po partizanskem maršu v okviru pohoda »Po poteh okupirane Ljubljane«. Upamo, da bomo kot lanskoletni zmagovalci tudi letos osvojili pokal za ekipno zmago. Apelarimo na vse delavce Litostroja, da se kot navijači udeležijo tekmovanja.

● 7. IN 8. JUNIJ — dvodnevni izlet na Roglo. Izlet je zahteven, saj bomo vsak dan prekosarili preko 130 km. Prenočili bomo v hotelu na Rogli in se naslednji dan vrnili v Ljubljano. Vsak udeleženec »nosi« 50% stroškov.

Vso pot nas bo spremljal avto.

● 14. IN 15. JUNIJ — tradicionalni izlet v Fieso.

Skladišče pod teraso je v bistvu garaža, ki je bila zgrajena brez kakršnekoli vodovodne in horizontalne hidroizolacije. Ravno tako ni hidroizolacije na stropu in ob deževju prihaja voda in vlaga z vseh šestih strani v prostor. Izdelavo nove hidroizolacije si sploh ne predstavljamo, zato smo se dogovorili, da v tem prostoru hranimo predvsem pijačo in embalažo.

Kot smo že prej pojasnili, sanitarije v objektu v gradnji ne morejo biti odprte, ker primanjkuje vode. Zakaj pa ni vode, smo pojasnili že prej.

V kuhinji je bila ves čas klimatska naprava HITACHI, katere ni več moč popraviti. Poskušali smo projektirati in namestiti novo klimatsko napravo, vendar ugotavljamo, da moč električnega priključka na Soriški planini ne prenese nobenih dodatnih obremenitev, zato sedaj poskušamo najti novo rešitev.

Pomivalnica posode je že v tako utesnjeni kuhinji, v kateri se opravlja tudi čiščenje, priprava solat in vsega ostalega.

V kuhinji je tudi nov pomivalni stroj za pomivanje posode. Da bi pomivanje posode nekako le rešili, smo odstranili prejšnje pomivalno korito in namestili drugo, večje pomivalno korito. Kaj več se v tem prostoru ne da narediti. Jasno je, da kuhinja od vsega začetka ne ustreza namenu glede na vrsto obrata.

Edina možnost, ki obstaja, je razširitev kuhinje, toda kam in kje vzeti finančna sredstva.

Naslednji večji problem so odpadki. Do sedaj smo odpadke odlagali v jamo za odpadke, sedaj pa zahtevamo, da odpadke odvažamo v dolino ali da zgradimo predpisano jamo za odpadke.

Vse druge prej naštetje pomanjkljivosti smo do zimske sezone odpravili.

Kot je razvidno iz tega članka, pravih pogojev za poslovanje obstoječi počitniški dom vseskozi nima in ni dosežen zahtevani higienski minimum. Vendar so vsa leta naš dom obiskovali inšpektorji, ki so tolerirali obstoječe stanje, v obstoječem stanju pa so zahtevali maksimalno higieno osebja in živila. Ne pomnimo primera, da bi v počitniškem domu na Soriški planini prišlo do kakršnekoli zastrupitve.

S prihodom vedno več smučarjev na Soriško planino pa občina Škofja Loka od nas zahteva, da to ogromno število smučarjev postrežemo, da jim nudimo sanitarije in vse ostalo potrebno, v slabem vremenu tudi zatočišče pod streho.

Vsega tega pa naš počitniški dom v takem stanju, ko je, ne zmore. Zato je potrebno takoj ukrepati in se v delovni organizaciji dogovoriti, kako naj v bodoče posluje počitniški dom na Soriški planini.

Vodstvo tozda ZSE

Izlet bo organiziran v dveh skupinah. Slabše pripravljene kolesarje bodo štartali iz Ljubljane v soboto zjutraj ob 7. uri, boljši pa ob 8. uri. Spanje in prehrana bosta organizirana v litostrojskem počitniškem domu v Fiesi. Lastna udeležba posameznika 1500 dinarjev.

● 28., 29. IN 30. JUNIJA — tridnevna kolesarska akcija na Grossglockner. Izleta naj bi se udeležili le najbolj trenirani kolesarji, saj bomo prvi in tretji dan prekosarili kar 220 km.

Dvakrat bomo prespali v Avstriji pod Grossglocknerjem — predvidoma v Döllachu. Stroške nočitve nosi vsak udeleženec sam. Z nami bo vozil tudi spremljevalni avto. Ne pozabite na potne liste! Vabimo, da se akcije udeležijo vsi kolesarji, ki se nameravajo v letu 1987 udeležiti poti po Jugoslaviji.

● 7. SEPTEMBER — načrtujemo 5. litostrojski kronometer v Kamniški Bistrici po 8 km dolgi progi. Kronometer bo združen z izletom za vse delavce in njihove družinske člane. Zaradi povečanega zanimanja naj povemo, da bomo imeli letos za tekmovanje razpisane kar štiri moške in dve ženski kategoriji.

Po tekmovanju bo v Kamniški Bistrici piknik, na katerem bomo podelili priznanja najboljšim kolesarjem in izžrebali nekaj praktičnih nagrad. Posebna priznanja bosta dobila tudi najmlajši in nastarejši udeleženec izleta. Skupno bomo prekosarili 70 km. Iz izkušenj vemo, da to pot zmorejo tudi otroci, zato pozivamo vse sodelavce, da se akcije udeležijo.

Prijavnice za izlet na Roglo, Grossglockner in za litostrojski kronometer bodo objavljene v majskih Internih informacijah.

M. Svetelj

10 AKTIVNIH DNI V ČATEŽU

Šola zdravega življenja

Lani je bilo v Termah Čatež na deset dni trajajočem medicinsko programiranem oddihu 15 litostrojskih delavcev. To je bila prva in preizkusna skupina naših delavcev, ki se je udeležila tako organiziranega oddiha v Čatežu. Ugodni rezultati te poizkusne skupine so še dodatno podprli prizadevanja za nadaljevanje ter razširitev medicinsko programiranega aktivnega oddiha, kar narekujejo delovne razmere ter narava dela, ki lahko sčasoma privedejo do zmanjšanja psihične in fizične zmogljivosti delavca ter do poklicnih bolezni ali invalidnosti, vse to pa se v znatni meri tudi odraža v zmanjšani delovni sposobnosti in storilnosti delavcev.

Za uspešno in čim hitrejšo organizacijo in izvedbo MPAO v letu 1986 in v kasnejših letih je predsedstvo sindikata lani imenovalo posebno komisijo, ki naj bi izdelala kriterije in normative za izbiro kandidatov za MPAO, poskrbela za dopolnitev pravilnika o delovnih razmerjih (člen, ki govori o izredno plačanem dopustu) ter opredeli način financiranja — sredstva naj bi se črpala iz materialnih stroškov in ne iz sredstev skupne porabe, kot so se lani. Naloge so bile delno opravljene. Pripravljen je bil pravilnik (ki sicer še ni sprejet), sredstva se črpajo iz materialnih stroškov, pripravljena je dopolnitev pravilnika o delovnih razmerjih, ki pa vanj še ni vnešena — udeležencem je odobren izredno plačan dopust (7 dni), dan ali dva pa morajo prispevati še svojega rednega dopusta. Predvsem pa do trenutka, ko je bilo potrebno letos prijaviti in poslati prvo skupino delavcev v Čatež, niso bili dokončno oblikovani kriteriji za izbiro kandidatov. Zato je strokovna služba za šport in rekreacijo v sodelovanju s službo varstva pri delu pripravila predlog udeležbe, ki je upošteval vse pripombe na pravilnik ter so bila za to planirana finančna sredstva. Letos naj bi se MPAO udeležilo 120 naših delavcev v štirih izmenah po 30 delavcev iz vseh tozdov in delovnih skupnosti. V vsaki izmeni bo iz tozda najmanj eden in največ pet kandidatov.

Pri izbiri kandidatov so zaenkrat, dokler niso natančno določeni kriteriji, ki bodo omogočali računalniško izbiro kandidatov, upoštevali negativni vplivi delovnega okolja (kemijski, fizikalni in mikroklimatski), fizični napori pri delu, delovna doba (20 let), zdravstveni razlo-

gi ter sposobnost udeležbe in izvajanja (dokaj zahtevnega) športno-rekreativnega programa medicinsko programiranega aktivnega oddiha.

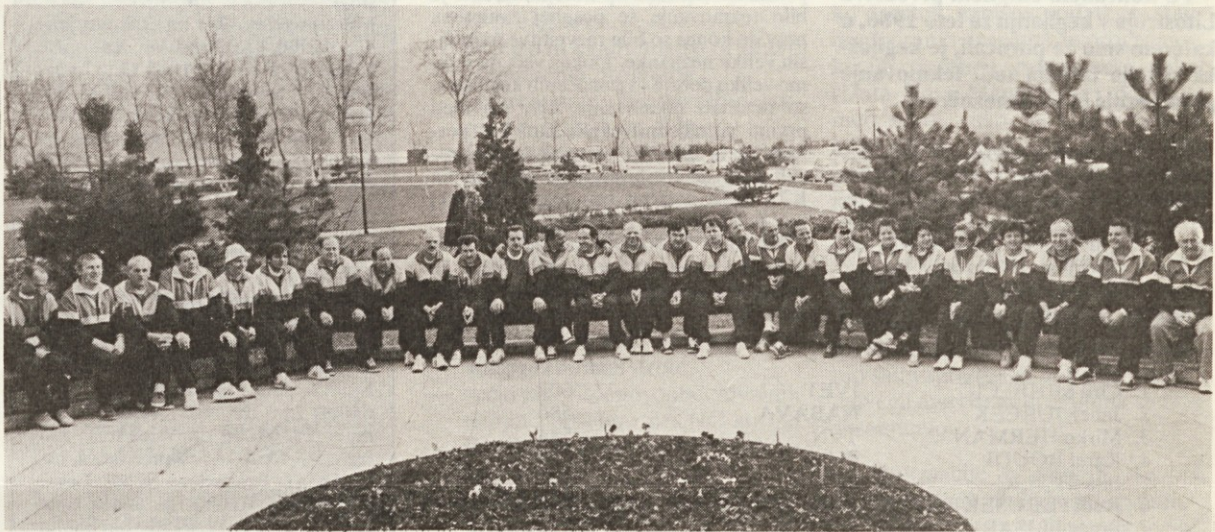
Dve skupini naših delavcev sta se že udeležili oddiha v Čatežu v aprilu (od 6. do 16. aprila in od 16. do 26. aprila druga skupina), šestdeset Litostrojčanov pa se bo krepilo v Čatežu jeseni.

Redni bralci našega časopisa se spominjamo, da smo lani obiskali prvo skupino, ki je »prebijala led« v Čatežu ter v julijem časopisu objavili obsežno reportažo o počutju ter mnenjih naših »preventivcev« o MPAO. Tudi letos smo se odpravili v Terme Čatež — obiskali smo prvo skupino ter ob njihovem zadnjem dnevu oddiha zbirali mnenja in vtise. Letos nam je bilo vreme bolj naklonjeno kot lani (čeprav smo se ves čas ozirali v nebo, saj april slovi po hitrih spremembah, letos pa je svojo slavo stalno potrjeval). Naših trideset sodelavcev je bilo ob našem prihodu razkropljenih na različnih športnih igriščih v okolici zdravilišča, večja skupina pa je svoj zadnji dan izkoristila za daljši izlet s kolesi. Kar precej časa smo porabili, da smo jih našli; trije so podirali kegle na kegljišču, nekaj smo jih srečali, ko so se ravno vračali z igrišča za mini golf, precejšnja skupina pa se je zbrala na balinišču.

Po izjavah pa tudi po očitno dobrem razpoloženju »preventivcev« se je kazalo zadovoljstvo pa tudi uspešnost takšnega načina preventivnega zdravljenja. Dodatna potrditev uspešnosti (ali pa neuspešnosti) tako MPAO kot tudi samega udeleženca oziroma njegovega prizadevanja in dejanske aktivnosti na tem aktivnem oddihu pa je znana in razgla-

šena zadnji dan programa. Ob prihodu v Čatež namreč delavce sprejme medicinska ekipa i ugotovi stanje in sposobnosti posameznika ob prihodu ter na osnovi tega tudi predpiše aktivnosti, ki so za posameznika primerne. Zadnji dan pa morajo vsi udeleženci zopet na zdravniški pregled in ponovni test fizičnih zmogljivosti, ki pokaže spremembe in dosežke vsakega posameznika. Te teste zadnjega dne so naši delavci že opravili, v glavnem pa so tudi poznali rezultate — v glavnem so bili uspešni, saj so o njih govorili z dokaj zadovoljstvom in tudi ponosa.

Ko so se po dolgem čakanju vrnili z izleta tudi kolesarji, smo z vsemi tridesetimi udeleženci MPAO sedli na velikansko klop pred zdraviliščem in se pogovorili o (že skoraj) minulih desetih dneh v Čatežu. Skupna ugotovitev vseh



Vsi naši »preventivci« zbrani pred zdraviliščem

Po kriterijih službe varstva pri delu pridejo v poštev za MPAO v Čatežu le prav težaški poklici, ker kriteriji še niso dokončno izdelani. Prav zdaj v tovarni sprejemamo Pravilnik o MPAO, katerega programe o preventivnem zdravljenju v tozdih lepo sprejemajo, do nekaterih težav prihaja le v tozdu PTS. Sicer pa obstajajo vse možnosti, da bi programe še razširili in vanje vključili še več delavcev, vse pa je seveda odvisno od našega dobrega poslovanja in finančnih rezultatov.

udeležencev je bila, da so s takšnim preventivnim oddihom izredno zadovoljni, da vsi po vrsti čutijo koristnost tega oddiha, bolje se počutijo, občutijo ugoden vpliv MPAO tako na razpoloženje kot na svoje fizične zmogljivosti. Kljub naporom, katerih niso vajeni in katerim so bili vsakodnevno izpostavljeni, so le redko čutili utrujenost, še posebej pa so bili navdušeni nad tem, da so iz dneva v dan lahko opazili, kako z manjšim naporom izvajajo vse bolj zahtevne aktivnosti. Pred prihodom v Čatež bi jih imeli za povsem neizvedljive akrobacije, ki presegajo njihove sposobnosti.

Prav z veseljem bi se česa podobnega še kdaj udeležili in zelo je verjetno, da se

bodo s kakšno izmed rekreativnih dejavnosti ukvarjali še naprej, saj se vsi prav dobro zavedajo, da bodo vse, kar so v Čatežu med MPAO pridobili, kaj hitro zopet izgubili, če se bodo po vrnitvi domov predali isti telesni pasivnosti kot prej. Udeležitev medicinsko programiranega aktivnega oddiha je le skupek praktičnih navodil, le prvi korak, ki lahko vodi k celovitemu boljšemu počutju vsakega posameznika. Vendar le pod pogojem, če potem sam naredi še drugega, tretjega in vse ostale korake.

Med vsemi temi besedami navdušenja in zadovoljstva pa je bilo slišati tudi besede domotožja: »Zelo v redu je bilo, ampak kar malo pogrešam domače in kovačijo...« Čutiti je bilo, da se zadnji dan bivanja v Čatežu že nagiba v zadnjo noč, da se bliža skorajšnje slovo od zdravilišča in njegovih uslužbencev, od novih znancev, s katerimi so se napletle prijateljske vezi. Z večerom pa se je bližala tudi zaključna slovesnost, na kateri so bili uradno razglašeni rezultati zaključnih testov. Potem noč in vrnitev v Ljubljano. Le nekaj ur po njihovem odhodu je izpraznjena mesta zasedla druga skupina tridesetih Litostrojčanov.

M. M. in t. š.

Nekatere delovne organizacije že izvajajo programe MPAO v svojih počitniških domovih, seveda izven sezone, vendar so rezultati pokazali, da takšno varčevanje prinaša le večje stroške. Noben počitniški dom namreč ni opremljen z vsemi potrebnimi medicinskimi pripomočki, te storitve pa drugje visoko zaračunajo.

Ahmed PAŠANOVIĆ, TOZD PUM: »To je ena najboljših skrbi, ki jih lahko nudi tovarna svojim delavcem. Ne samo s stroji in boljšimi pogoji dela, temveč predvsem na tak način se kaže skrb za delavca in za človeka. Raje se odpovejmo čemu drugemu, kot da bi na kakršenkoli način omejevali medicinsko programiran oddih. Vsi smo pridobili novih moči in fizične kondicije in se z veseljem in psihično spočiti vračamo nazaj na svoja delovna mesta!«

Sindikrat Litostroja je dal vso pobudo in pomoč za izvajanje programa MPAO. Delo vodi strokovna komisija, v kateri so inženir za varstvo pri delu, socialni delavec, psiholog, organizator športne rekreacije in služba za medicino dela, katere učinki pa so še dosti premajhni. Pravilnik namreč zahteva, da bi bili vsi delavci pred odhodom na MPAO že tukaj pregledani, vendar zaenkrat tega še ne izvajamo. Zato bo potrebna dosti večja angažiranost naše službe za medicino dela, kar se bo gotovo kmalu izkazalo tudi pri boljših kriterijih za izbiro udeležencev za MPAO in na rezultatih tovrstnega preventivnega zdravljenja.



Kdo bo hitrejši?



Ena najbolj priljubljenih dejavnosti je kolesarjenje (Foto: T. Š.)

Kotiček za invalide

Verjetno se še spominjate, da smo v delovni organizaciji 17. decembra 1984 ustanovili aktiv invalidov Litostroja, v katerega se je s podpisom na pristopni izjavi včlanilo 200 litostrojskih invalidov.

1. Pri reševanju problematike delovnih invalidov bo odbor navezal sodelovanja s strokovnimi službami v DO Lito-stroj.

2. Odbor bo sodeloval z Društvom invalidov Ljubljana-Siška.

3. Odbor bo odgovoren za ureditev in vodenje kartoteke članstva, izdaje članskih izkaznic in za vključevanje invalidov v aktiv.

4. Zavzemali se bomo za pravočasno obveščanje sprememb zakona o pokoj-niskem in invalidskem zavarovanju in organizirali pravno pomoč.

5. Spremljali bomo obstoječo zakonodajo s področja invalidskega zavarovanja in se aktivno vključevali v vse raz-prave s tega področja.

6. V kolikor se bo pokazala potreba, bomo sodelovali s strokovno službo tudi pri pripravljanju potrdil za obračun na-domestila zaradi manjšega osebnega do-hodka na drugem delu.
7. V sodelovanju s strokovno službo bomo skušali ugotoviti, ali so invalidi res zaposleni na ustreznih delovnih mestih, in se potrudili, da se v okviru tozdov naj-de ustrezna rešitev.

8. Držali se bomo 8. člena Pravilnika o deku aktiva invalidov v DO Titovi zavodi Litostroj, kjer so našete obveznosti in pravicah izvoljenega odbora.

Vsi invalidi, ki so podpisali pristopno izjavo, so tako postali člani tega aktiva. Istočasno je odbor v skladu s programom dela nadaljeval z včlanjevanjem v Društvo invalidov Šiške, katerega član je lahko invalid, ki poda ustrezne evidenčne po-datke in plača članarino. Tako je odboru do 31. januarja 1986 uspelo včlaniti 90 litostrojskih invalidov tudi v Društvo in-validov Šiške. Za te so izpolnjene ustrez-ne kartoteke, vseh 90 pa je tudi poravnalo članarino za leto 1985. Del nalog iz programa aktiva se je torej začel uresničevati.

Kegljaško tekmovanje

Po končanem ekipnem prvenstvu Litostroja v kegljanju za leto 1986, o katerem smo že poročali, je kegljaška sekcija izvedla tudi tekmovanje posameznik in posameznikov.

Zaradi majhnih zmogljivosti 2-steznega kegljišča KK Ilirije in velikega števila kegljačev je le 32 najboljših posameznikov iz ekipnega tekmovanja (z rezulta-tom za 50 lučajev mešano) nadaljevalo nastop v disciplini 100 lučajev mešano (50 polno in 50 čiščenje).

Razlike v številu podrtih kegljev v

prvem nastopu so bile minimalne, zato je bilo tekmovanje še posebej zanimivo, prav do konca so bile razvrstitve najbolj-ših velike neznanke. Dokaz več, da ima-mo veliko dobrih in izenačenih kegljačev, so rezultati tekmovanja, kjer sta med prvimi petnajstimi uvrščenimi kar pet-krat imela tekmovalca enak končni re-zultat. V takem primeru je po pravilih KZS bolje uvrščen tisti tekmovalec, ki ima boljši rezultat v čiščenju.

Najboljši litostrojski kegljači so letos nekoliko zamenjali mesta med seboj, še vedno pa so najboljši posamezniki na-slednji:

		Podrtih kegljev
1. Ciril MIHELČIČ	IVET	602
2. Janez JURČEK	NABAVA	586
3. Mirko HERMAN	TVN	584
4. Karel ROUDI	PUM	584
5. Ilija STOLIČ	PPO	574
6. Rudi PERUŠEK	IVET	570
7. Franc FLISAR	IVET	570
8. Aleš BREZAR	SŠTS	566
9. Janez KOGOJ	PUM	566
10. Jure ČATO	OB	565
11. Andrej MIHELIČ	PUM	565
12. Marjan HORVAT	IVET	563
13. Tone ZOBEC	PROD	563
14. Milan DJULINAC	OB	554
15. Janez DOLENC	IVET	550
16. Slavko CERKVENIK	MONT	548
17. Brane PERNEL	SSP	539
18. Boris KOCI	MONT	537
19. Božo SMUDJ	TVN	536
20. Franc PRESEČNIK	SŠTS	536
21. Franc TAFOŠNIK	SSP	531
22. Drago MEDJED	MONT	528
23. Amet MEŠIČ	TVN	527
24. Stipe BARIŠIČ	PUM	525
25. Rudi STANEK	PPO	525
26. Jože KATANEC	MONT	524
27. Stane BRATUŠA	IVET	509
28. Jule GLAVAN	TVN	509
29. Pavao ŽIVKOVIČ	PZO	484

Za tekmovanje žensk v kegljanju za leto 1986 se je prijavilo rekordno število tekmovalk in sicer 17. Po prvih 50 lučajih

1. Marjana DJULINAC	NABAVA	537
2. Ivanka PISK	PUM	533
3. Darinka PERKO	SSP	489
4. Cvetka AUGUSTINČIČ	NABAVA	480
5. Mira ŠČEK	PUM	472
6. Liljana STRELEC	ZSE	451

Čeprav je bilo letos največ prijavljenih tekmovalk (17), tekmovalo pa jih je 13, je mnenje organizatorjev tekmovanja, da je

še veliko sodelavk, ki bi se lahko pridru-žile našim kegljavkam.

Mira Šček



Ob tej priložnosti naj vas seznanimo s programom izletov Društva invalidov Šiške, ki se ga lahko udeležijo invalidi, ki so člani tega društva in imajo člansko izkaz-nico.

10. maja
Pohod po poteh partizanske Ljubljane
Na pohod se lahko prijavite do 30. aprila 24. maja
izlet v Celovec (Ljubljana—Jezersko—Železna Kaplja—Celovec—Borovlje—Ljubelj—Naklo—Ljubljana).

7. junija
se lahko udeležite izleta, ki bo potekal iz Ljubljane v Mojstrano—Vrata—Aljažev dom pod Triglavom—Kranjska gora—Rateče—Planica—Tamar—Ljubljana.
Rok prijav za ta izlet je od 20. 5. do 4. 6. 1986.

Vse informacije lahko zainteresirani člani društva dobe v društveni pisarni na Celovski 105 vsak ponedeljek, sredo in petek od 9. do 12. ure in ob sredah tudi popoldne od 16. do 18. ure. Lahko pa v tem času pokličete tudi po telefonu šte-vilko 558-115.

Naslovnik neznan

V aprilu mesecu je bilo vrnjenih 45 časopisov Litostroj z naslednjimi na-slovi:

Mile Angelov, Pot na Rakovo ješlo 17, 61000 Lj.; Bratislav Andrejčič, Marušičeva 40/A, 61000 Lj.; Gorazd Bajec, Vlahovičeva 5, 61000 Lj.; Dragan Bajič, Kuzmičeva 5, 61000 Lj.; Asije Begović, Tomačevska 11, 61000 Lj.; Jože Bergant, Log 148 B, 61381 Brezovica; Irena Bruncič-Kovačič, Rimska 27, 61000 Lj.; Milena Djajič, Ljubeljska 29, 61000 Lj.; Peter Draščič, Meškova 11, 61000 Lj.; Tadija Dudič, C. VIII di-vizije 110, 61000 Lj.; Mirsad Durič, Rjava cesta 12B, 61000 Lj.; Ivan Hobel, Menartova 9, 61000 Lj.; Zdenko Horgas, Kuzmičeva 5, 61000 Lj.; Vladimir Horvat, Bilečanska 61, 61000 Lj.; Hamdija Huskić, Abra-mova 14, 61000 Lj.; Aleš Iršič, Jad-ranska 2, 61000 Lj.; Janez Janša, Log 2, 61351 Brezovica; Sandi Lovše, Goriška 64, 61000 Lj.; Janez Kala-bič, Gorazdova 17, 61000 Lj.; Šahbaz Kavazović, Brilejeva 22, 61117 Lj.; Dimitrije Kiridić, Bizoviška 49, 61261 Dobrunje; Željko Klobučar, Ljubeljska 23, 61000 Lj.; Jože Kočar, Ljubeljska 24, 61000 Lj.; Ana Kolaric, Kettejeva 14, 61000 Lj.; Aleksander Kompoš, Cigaletova 7, 61000 Lj.; Vika Koračin, Plevančeva 28, 61000 Lj.; Zvonimir Kovačič, Djakovičeva 24, 61000 Lj.; Anton Kramžar, Lodfarjeva 3, 61000 Lj.; Jože Marinko, Log n.h. 61351 Bre-zovica; Radenko Matić, Arharjeva 46, 61000 Lj.; Dušan Mirjanić, Plešičeva 8, 61000 Lj.; Radivoje Mitrović, Pot na Rakovo ješlo 17/U, Lj.; Desanka Okolić, Podjunska 26, Lj.; Janez Oblak, Stari trg 25, 61000 Lj.; Ivica Pervan, C. v pečale 52/4, 61231 Lj. Črnuče; Tatjana Popit, Ljubljanska 72, 61230 Domžale; Jože Pucelj, Volavljje 1, 61277 Prežganje; Dušan Puljić, Ljubeljska 23, 61000 Lj.; Meho Salimpahić, C. v Polje VI/10, 61260 Lj. Polje; Jože Sintič, Ljubeljska 29, 61000 Lj.; Janez Tekavec, Rojčeva 6, 61000 Lj.; Arif Velić, Ob studencu 20, 61260 Lj. Polje; Vladimir Velepec, Sneberje 79, 61260 Lj. Polje; Milan Vrtarić, Videmska 9, 61000 Lj.; Rade Vu-njak, Rašiška 5, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite pisno na naslov: ZPS TITOVİ ZAVODI LITOSTROJ Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021, interna 1371.

gpm

ŠPELA

Kameniti cvet

Tvoje srce je cvet kamniti, kamniti cvet brez soka, to srce je iz kamna, ki nikoli ne joka. Kamniti cvet brez ljubezni, sovraštva. ta cvet se razrašča v košari beraštva. Oh, nesrečni cvet ne ve, kaj je toplina, nikoli vedel ne bo, kaj je milina. Pomilovanja vreden kamniti cvet, brez spoznanja sreče bo moral umret.

Zahvala strokovnjaku

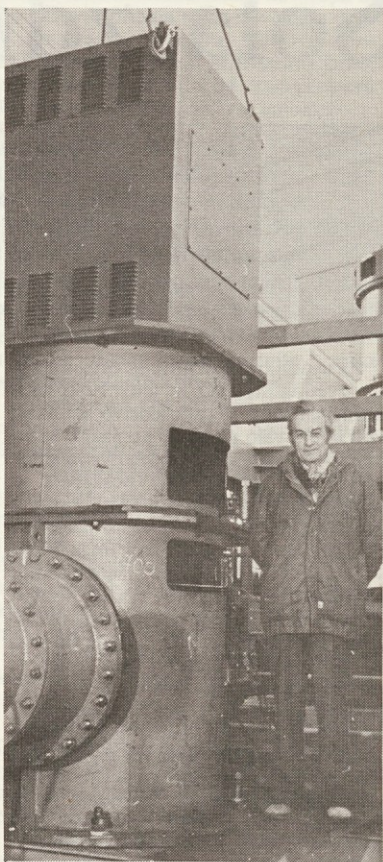
Kmalu po ustanovitvi Litostroja se je redno zaposlil pri nas tudi mladenič Slavko, strojni tehnik — konstruktor. Skupaj s takratnimi sodelavci je oral ledino na področju hidromehanske opre-me. Na razpolago ni bilo niti dokumen-tacije niti literature, le velika zagnanost, iznajdljivost, vztrajnost in kolektivno delo so bili razlogi, da smo lahko proizva-jali dovolj kvalitetno opremo.

Tako je naš Slavko med prvimi našimi strokovnjaki posegel za področje črpalnih naprav v Litostroju. Najprej za Banat, kasneje za Egipt, vmes je »mimo-grede« opremil še marsikatero termo-elektrarno z zahtevnimi hladilnimi črpalkami (priznanje s plaketo v TE Obreno-vac).

Žadnji projekt, pri katerem je bistveno sodeloval, pa je bil irigacijski sistem v Kirkuku v Iraku, kjer je Litostroj z mehansko opremo opremil tri velike črpalne postaje (SS-I, SS-III, SS-X) — skupno 27 vertikalnih črpalk z močjo po 680 do 1350 kW. To je mogočen projekt za namakanje celotne pokrajine okrog mesta Kirkuk, o čemer smo v našem časopisu že poročali.

V vlogi nekakšnega očeta teh črpalk je Slavko sodeloval tudi še po upokojitvi. V letošnjem aprilu bo odpremljena posled-nja črpalna za ta veleprojekt. Tako je naš slavljeneec tudi formalno zaključil svoje honorarno sodelovanje v Litostroju.

Malokateri projektant ali konstruktor se lahko pohvali s tako količino izvedenih projektov, kot se lahko ing. Geršak. Visokokvalitetne črpalne postaje v Egiptu nam zaviđa vsa svetovna črpalarska elita, črpalne postaje v Banatu obratujejo že tudi 30 let. Pri prvem zagonu črpalnih agregatov v Kirkuku so nam čestitali predstavniki svetovnih firm, kot je So-greah — Grenoble, Dywidag — Mün-chen, PIM — Beograd, R. Končar — Za-greb, vsi sodelujoči pri tem velikem pro-jektu. Posredno so te čestitke veljale seveda tudi projektantu samih črpalk, to je ing. Geršaku.



Želja po izpopolnjevanju ga je privedla na fakulteto za strojništvo, kjer je ob delu dosegel naziv ing. strojništva. Ko smo se preusmerili v izvoz, je bilo potrebno znanje angleščine — dodatna obremenit-ev ob prostem času za vestnega in marljivega sodelavca — a ne ovira k poti do napredka!

Kar zmoremo in ne samo kar moramo — storiti sem dolžan — to je njegovo načelo!

Jože Juvan

Tihemu, ustvarjalnemu sodelavcu v slovo



O Petru Kocjančiču, rojenem 27. 11. 1895 v Podgori pri Gorici, umrl je v 91. letu starosti, našem nekdanjem dolgo-letnem sodelavcu v propagandnem sek-torju, bo strokovna kritika, ki ga že doslej ni prezrla, še mnogo napisala. S svojim umetniškim fotografskim delom si je to brez dvoma zaslužil. Na tem mestu bo dovolj, če navedemo le nekaj najpo-membnejših podatkov. Pokojni Peter je v mladih letih absolvirал šolo za dekorativ-no slikarsko umetnost. Po prvi svetovni vojni je delal kot grafik. Nekaj semestrov je obiskoval tudi likovno akademijo v Benetkah. Potem je bil član Društva likovnih oblikovalcev Slovenije in Foto-kino zveze Slovenije od njune ustanovitve dalje.

Že od leta 1930 se je ukvarjal s foto-grafijo, od leta 1932 pa je z uspehom so-deloval na šestih domačih in medna-rodnih razstavah, na katerih je prejel nič manj kakor 82 zlatih, srebrnih in bronas-tih medalj in plaket ter 40 diplom. Nje-gove stvaritve je tuja kritika visoko ovrednotila in ga priznala za velikega ustvarjalca. Te ocene so spremljale šte-vilne objave reprodukcij njegovih del v tujih strokovnih revijah. Tudi pri nas je

bil odlikovan leta 1961 s srebrno, leta 1974 pa z zlato plaketo Boris Kidrič. Fo-totzveza Jugoslavije mu je podelila naj-višje jugoslovansko priznanje »Mojster fotografije«. Nato so ob njegovih raz-stavah sledila še nadaljnja priznanja, ki ga uvrščajo v sam vrh slovenske umetniške fotografije. Zadnje naše odlikovanje je še tik pred smrtjo prejel iz rok predsednika SZDL tov. Franca Šetince. O njem se je razpisalo že mnogo strokovnih peres — od akademika prof. dr. Franceta Steleta do Marijana Tršarja in drugih.

Zato se na tem mestu ne bomo spuščali v druge podrobnosti iz njegovega veli-kega življenjskega dela na področju umetniške fotografije. Tu bi želeli navesti v spomin na spoštovanega pokojnika in našega dolgoletnega sodelavca le nekaj delovnih spominov nanj.

Čeprav se je na svojem umetniškem ustvarjalnem področju povzpел v sam mednarodni vrh, je pri nas tiho in skrom-no opravljal svoje retušersko fotografsko delo, ki je bilo del njegovega velikega strokovnega znanja. O njegovih spretnih in dovršenih retušah fotografij izdelkov naše tovarne pričajo vse naše publikacije, namenjene domovini ali tujini. Ni bilo redko, da so se najuglednejši predstavniki tujih podjetij ob obiskih pri nas, in tudi sicer, nadvse pohvalno izražali o foto-grfskih ponazoritvah naših proizvodov, pa naj je šlo za predstavitev posameznih izdelkov ali celotne naše proizvodnje. Vse te publikacije iz ne tako davne preteklosti bodo njegov trajen spomin.

Nadvse se je pred več kot četrtilletjem razveselil tudi izhajanja našega časopisa, za katerega je imel zmerom vse polno pobud in lepih idej, kar zadeva njegovo opremo in raznovrstne ilustracije.

Cenili smo ga predvsem kot tihega in skromnega sodelavca, ki je zmerom rad pomagal, ne da bi zato iskal posebna priznanja.

Zato smo mu toliko bolj hvaležni za vse, kar nam je nesebično dal in s čimer je obogatil tudi strani našega časopisa.

Dr. Branko Vrčon

ODŠEL JE V POKOJ

17. marca 1986 je odšel v zasluženi pokoj dolgoletni član kolektiva tovariš Jože LEBAR.

V Litostroju se je zaposlil že leta 1954 in mu ostal zvest vse do upokojitve.

Za njegovo vestno delo smo mu delavci zelo hvaležni in mu želimo obilo zdravja ter veliko zadovoljnih let.

Sodelavci iz tozda TVN



Vladimir Semibratov

Tehnologija CAD/CAM tudi v Litostroju

TZ Litostroj in Hewlett Packard sta 14. marca 1986 v Litostroju podpisala pogodbo o nakupu računalniške opreme CAD/CAM. Gre za opremo, namenjeno za tehnične aplikacije, ki omogoča računalniško odprto integracijo vseh stopenj od razvoja prek projektiranja konstrukcije, specifikacije tehnološkega postopka do končne izdelave. Opremo bomo dobili v septembru 1986. leta. Nakup te opreme je zgodovinskega in strateškega pomena za TZ Litostroj. Pomembnost te opreme se, dolgoročno gledano, skriva v dejstvu, da nam bo ta, danes najvišja svetovno znana tehnologija, sploh omogočila obstoj na svetovnem tržišču. Brez take opreme bi bila naša konkurenčnost v primerjavi s svetovnimi proizvajalci, ki že intenzivno uvajajo računalniško podporo v proizvodni proces, bistveno slabša.

Najrazvitejši deli Zahoda so v fazi kulminacije tretje znanstveno-tehnične revolucije. Ta proces se je začel v petdesetih letih, in sicer s širokim uvajanjem računalniško podprtega planiranja, projektiranja in proizvodnje.

Proces, za katerega je značilno novo obdobje učinkovitosti in produktivnosti, se je v zadnjih letih tako razvil, da so nekateri razvitejši deli sveta zakoračili že v 21. stoletje.

Uvajanje takšnih tehnologij v industrijo samo po sebi zahteva reorganizacijo zaostalih načinov dela in proizvodnje, zelo pogosto pa tudi celotno prestrukturiranje planiranja, projektiranja, proizvodnje, organizacije in upravljanja. Še posebej se to dogaja pri uvajanju novih visokih tehnologij, kot je na primer visokointegrirana tehnologija CAD/CAM.

Kaj pravzaprav pomenita okrajšavi CAD in CAM? CAD (Computer Aided Design) pomeni uporabo računalnika pri razvoju izdelkov, projektiranju, konstruiranju in risanju, obsega pa tudi trdnostne in podobne izračune. CAM (Computer Aided Manufacturing) pa pomeni uporabo računalnika pri neposrednem programiranju in krmiljenju numerično obdelovalnih NC (Numerical Control) strojev in obdelovalnih sistemov. CAD/CAM pa označuje računalniško podprto integracijo vseh stopenj od razvoja prek projektiranja, konstrukcije in specifikacije tehnološkega postopka do končne izdelave.

STRATEGIJA UVAJANJA TEHNOLOGIJE CAD/CAM V DO TZ LITOSTROJ

Specifičnost litostrojkega proizvodnega programa je v tem, da je poleg tipizirane maloserijske proizvodnje (preoblikovalni stroji, viličarji, tipske črpalke, male turbine, reduktorji, dizelski motorji), Litostroj predvsem izdelovalec individualne strojne opreme (vodne turbine s potrebno regulacijsko opremo, črpalne postaje, žerjavi, oprema za procesno industrijo), za katero je značilno, da se mora za vsak izdelek posebej prilagoditi zahtevam kupca.

Litostrojski proizvodni program ima izredno širok spekter proizvodov. Prizadevamo si povečati izvoz proizvodov, ki temeljijo na lastnem znanju, kakor tudi izvoz samega znanja in doseči še večjo konkurenčnost na domačem in tujem trgu. Strateška smer litostrojkega dolgoročnega razvoja je kibernizacija dela v celotnem proizvodnem procesu kot nove kategorije organiziranja in izvajanja proizvodnega procesa s pomočjo fleksibilne avtomatizacije in računalniške tehnologije projektiranja.

Trenutno se v DO TZ Litostroj v tozdu IRRP nahaja samo mini računalnik DELTA 340/160. Ta računalnik danes uporablja pri svojem vsakdanjem delu okoli 20 delavcev, za potrebe napetostnih in deformacijskih analiz naših proizvodov, kakor tudi za ostale izračune, ki se pojavljajo v proizvodnem procesu.

Zmogljivost in tehnične karakteristike računalnika DELTA 340 ne zmorejo dohajati naraščajočih potreb naše delovne organizacije.

Prav zato smo se v Litostroju kot

nosilcu uvajanja računalniško podprtega konstruiranja v SOZD Združeni proizvajalci strojne opreme v Ljubljani, odločili, da v sestavi investicije za proizvodnjo energetske opreme kupimo tudi ustrezno računalniško opremo CAD/CAM firme Hewlett Packard, s katero želimo vpeljati kibernizacijo dela v proizvodnem procesu, in sicer:

- na področju uporabe računalnika pri razvoju, projektiranju, konstruiranju in izdelavi tehnične dokumentacije, torej na področju tehnologije CAD

- na področju uporabe računalnika pri neposrednem programiranju in krmiljenju NC obdelovalnih strojev in obdelovalnih sistemov, torej na področju CAM tehnologije,
- na področju uporabe računalnika za avtomatizacijo kompleksnih meritev ter možnosti zajemanja in obdelave večjega števila podatkov, analize meritev ter izdelave poročil (tudi na terenu, če bo potrebno),
- na področju uporabe računalnika pri izobraževanju kadra z novimi tehnologijami, ki jih računalništvo prinaša v proizvodni proces.

Z integracijo tehnologije CAD/CAM na podlagi enotne banke podatkov, ki bo povezala razvojni, konstrukcijski in proizvodni proces, bomo dobili zelo fleksibilen računalniški sistem, ki je nujen zaradi že omenjene značilnosti proizvodnega programa Litostroj.

Ko smo izbirali opremo CAD/CAM, smo se odločili za opremo firme Hewlet Packard (HP), ki je po kakovosti in zmogljivosti v samem svetovnem vrhu in je izključno namenjena računalniško podprtemu projektantsko-konstruktivnemu delu (CAD) in računalniško podprti proizvodnji (CAM). Izbrana oprema (strojna in programska) je tako koncipirana, da omogoča integracijo tehnologije CAD/CAM na področju dvodimenzijskega in tridimenzijskega modeliranja.

Pri izbiri opreme je prav tako upoštevan sedanji trend uvajanja tehnologije CAD/CAM v delovne organizacije v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji. Tako je na primer zelo pomembno, da so tudi ostale članice ZPS, kot so METALKA, SCT in TURBOINŠTITUT, že opremljene z računalniško opremo firme HP, ker bo omogočilo, da s skupnimi močmi lažje vpeljemo to tehnologijo v proizvodni proces.

Za Litostroj je izredno pomembno, da je Turboinstitut že opremljen z računalniško opremo firme HP. To je pomembno zaradi tega, ker se v Turboinstitutu razvijajo hidravlične oblike za naše energetske hidravlične stroje. Popolna kompatibilnost njihove in naše računalniške opreme bo omogočila prenos podatkov brez kakršnihkoli težav. Načrtujemo, da bomo v prihodnosti povezali njihov in naš računalniški sistem v enotni računalniški sistem za potrebe razvoja, konstrukcije in izdelave hidroenergetske opreme. Ta povezava bo omogočila, na primer, direktno krmiljenje NC obdelovalnega stroja v Litostroju za izdelavo hidravlične oblike (na primer turbinske lopatice s pomočjo geometrijske oblike, ki bo razvita v Turboinstitutu).

Računalniški sistem CAD/CAM bo povezan z litostrojskim IBM računalnikom za poslovno proizvodni informacijski sistem. Na ta način bo ta povezava omogočila postopno uvajanje računalniške podpore v celoten proizvodni proces.

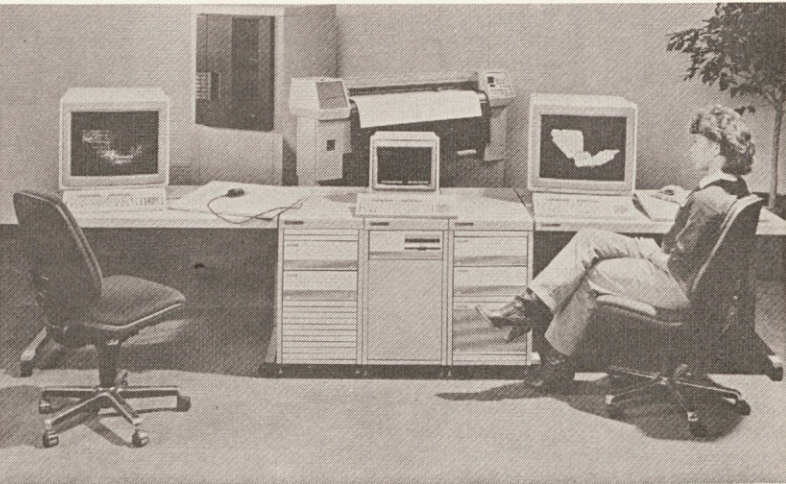
IZHODIŠČA IN CILJI UVAJANJA TEHNOLOGIJE CAD/CAM V DO LITOSTROJ

Cilj uvajanja tehnologije CAD/CAM je dvig tehnološkega nivoja celotnega proizvodnega procesa, ki pokriva vse aktivnosti od naročila, izdelave, do končnega prevzema.

Kibernizacija dela v proizvodnem procesu bo, med ostalim, osvobodila udeležence proizvodnega procesa vsakdanjih rutinskih del in nalog ter jim na ta način omogočila, da v svoje delo vložijo več lastnega kreativnega dela.

Visoko integrirana tehnologija nam bo v primerjavi s klasičnimi metodami dela omogočila izgradnjo tehnično-informacijskega sistema, ki bo omogočal:

- hiter in učinkovit razvoj novih proizvodov, ki jih tržišče zahteva,



- učinkovito obvladovanje pretežno individualne in maloserijske proizvodnje z manjšimi stroški,
- avtomatizacijo in sistemizacijo izdelave tehnične dokumentacije,
- krajši čas izdelave ponudbene, delavniške in tehnološke dokumentacije,
- izdelavo kvalitetnejših in cenejših projektov,
- povečanje obsega kapacitete konstrukcijskega biroja,
- skrajšanje posameznih faz procesa konstruiranja in s tem skrajšanje skupnega časa izdelave projektov,
- hitrejšo in kvalitetnejšo pripravo ponudbenih projektov,
- razbremenitev kreativnih delavcev pri rutinskem delu,
- poenotenje metod dela v procesu, ki je računalniško podprt,
- enostavnejše arhiviranje,
- modeliranje in optimizacijo mehanskih sklopov,
- izvajanje inženirsko-tehničnih izračunov,
- izdelavo krmilnih programov za numerične NC stroje,
- večjo izkoriščenost obdelovalnih strojev, posebno pri NC strojih skrajšanje časa za pripravo in testiranje,
- možnost izdelave najzahtevnejših prostorskih oblik na NC obdelovalnih strojih, ki šele z danim sistemom CAD/CAM dosežejo željeno kvaliteto, produktivnost in fleksibilnost,
- pospešeno vključevanje skupne tehnologije, standardizacije, tipizacije, unifikacije in modularnega načina konstruiranja,
- boljše celotno kontrolo nad vsemi podatki o proizvodnem procesu.

Pri tem je potrebno poudariti, da sodobna oprema CAD/CAM za delo na računalniku ne zahteva od uporabnika znanja računalništva oziroma programiranja, saj se z interaktivnimi programskimi paketi dela s pomočjo menujev, ki so na zaslonu terminala ali na grafični tablici. Od uporabnika se zahteva, da pozna menuje in razumne ukaze, ki mu jih oni ponujajo.

Osnovni pogoj za učinkovitost programske opreme CAD/CAM je dobro strukturirana enotna banka podatkov, oblikovana kot del banke

podatkov celotnega informacijskega sistema, ali pa neodvisno od njega, s tem da je z njim naknadno povezana. Enotna banka podatkov omogoča:

- enotno terminologijo,
- istočasno spreminjanje podatkov na vseh nivojih,
- hiter pretok in dostop do podatkov,
- odpravo nepotrebnega podvajanja podatkov in s tem skrajšanja posameznih faz proizvodnega procesa.

Banka podatkov predstavlja zbirko datotek, zapisov podatkov, standardiziranih procedur in programov, ki jih poseben programski paket (Data Base Managment) povezuje med seboj, tako da lahko različni aplikacijski programi uporabljajo podatke brez nepotrebnih podvajanj. Banka podatkov je jedro informacijskega sistema delovne organizacije, ki ga je potrebno stalno dograjevati.

Informacijskega sistema v celoti ne moremo kupiti, ampak ga moramo sami zgraditi. V to banko, ki jo v največji meri tvori uporabnik sam, se shranjujejo:

- informacije o trendih razvoja, strokovnih revijah, perspektivah,
- informacije potrebne za koncipiranje, funkcijsko analizo, konstrukcijo elementov, sklopov in podsklopov,
- podatki o standardiziranih strojnih elementih (JUS, DIN, LIS... standardi),
- podatki o materialih,
- podatki o tehnoloških možnostih obdelave v delovni organizaciji in obdelovalnih strojih,
- podatki o orodju, merilni opremi in opremi za montažo,
- podatki o standardizirani tehnični dokumentaciji itd.

Z uvajanjem tehnologije CAD/CAM bo omogočeno postopno izgrajevanje enotnega informacijskega sistema, ki bo omogočal boljše planiranje proizvodnje, standardizacijo, kontrolo zaloga materiala itd. Vse to pa bo neposredno vplivalo na zmanjšanje stroškov proizvodnje.

(Dalje in konec prihodnjič)

Jezikovni ostružki

Ker je ravno takšna priložnost, bi rada danes napisala nekaj o vrstnem redu tujih strokovnih izrazov, ki jih prevajamo v naš jezik. Za primer vzemimo vrstni red pri CAD/CAM tehnologiji. Vse pogostejše se namreč uporablja tak vrstni red, predvsem je pogost v strokovnih in prevedenih besedilih, vendar je s stališča slovenskega jezika napačen.

K nam vdira iz tujih jezikov, predvsem iz angleščine, nemščine. Ker je bolj »imeniten«, ga čedalje bolj uporabljajo pri imenih izdelkov in reklamah. (Npr. Fructal sok, Knorr juha, Argo juha) in v nazivih, imenih (Palace hotel, Golf hotel). Nekateri vendarle ostajajo pri normalnem slovenskem zaporedju. Tako v Ljubljani nimamo Lev hotela, Slon hotela, Komuna kina, ampak hotel Lev...

Tudi Fructal sok ni nič boljši od soka Fructal.

Naj razložim še slovnično:

lep avto

lep — levi prilastek

avto — jedro

Levi prilastek je v slovenščini VEDNO ujemalen z jedrom, oba se skupaj sklanjata: z lepimi avtomobili.

kos kruha

kos — jedro

kruha — desni prilastek

Desni prilastek pa je ujemalen ali ne. Vendar MORA STATI neujemalen vedno na desni strani, torej zadaj: juha Knorr, tehnologija CAD/CAM, priloga RTV, hotel Lev.

Jedro besede je tehnologija, CAD/CAM pa prilastek, in ker je kratica, se ne sklanja, ne ujema.

Toliko, kar se tiče pravilnega SLOVENSKEGA zaporedja. Res pa je, kot sem že rekla, da vedno bolj vdira napačna besedna stava in je sploh ne čutimo več napačne. Tudi uporabljajo jo vedno bolj, kljub temu pa si raje prizadevamo za pravilen slovenski jezik.

V. Tomc

Katere nadure v pokojnino

V Zadnjem času vse pogostejše slišimo o vštevanju plačila za nadurno delo v pokojninsko osnovo, prav tako je bilo pri SPIZ vloženo tudi precej zahtevkov za ponovno odmero pokojnine z upoštevanjem nadur v pokojninsko osnovo.

Z ozirom na to skušam pojasniti, da spremenjeni 21. člen Statuta Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki govori o načinu vštevanja osebnega dohodka za delo preko polnega delovnega časa (nadure) v pokojninsko osnovo, vsebinskih sprememb ni prenesel.

Spremenjen je le način preračunavanja dohodka za nadurno delo v pokojninsko osnovo, ki se poslej všteva v celoti k osebnemu dohodku za redno delo, medtem ko se je pred tem to plačilo preračunalo na poln delovni čas in je na višino pokojninske osnove vplival le v zelo majhnem deležu.

Za vštevanje plačila za delo preko polnega delovnega časa morata biti izpolnjena dva pogoja:

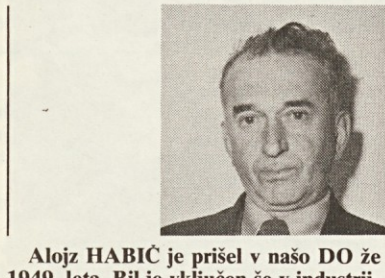
- da je bil delavec po zakonu dolžan delati dalj kot poln delovni čas in
- da se takšno delo šteje kot poseben delovni pogoj.

Načelne določbe o tem, kdaj je delavec dolžan delati preko polnega delovnega časa, so vsebovane v Zakonu o delovnih razmerjih in nekaterih posebnih zakonih. V teh zakonih so načelno opredeljeni primeri, ko so delavci dolžni delati dalj kot poln delovni čas. Vendar pa morajo v vseh primerih podrobno določiti in razdeliti dela, ki jih je potrebno opravljati v podaljšanem delovnem času, pa tudi pogoje za opravljanje teh del v svojih samoupravnih internih aktih.

Magda KREFT

Odšli so v pokoj

Pred kratkim so iz Splošne operative odšli v pokoj naslednji tovariši:



Alojz HABIČ je prišel v našo DO že 1949. leta. Bil je vključen še v industrijsko milico, ki je kasneje prešla v oddelek zavarovanja TZ Litostroj. Zadnja leta je bil skupinovodja zavarovanja. Bil je zelo skromen in je svoje delo opravljal dosledno.



Vladimir BIŠOF je prišel leta 1960 in opravljal delo gasilca. Zaradi bolezni je bil premeščen v oddelek zavarovanja, kjer je do invalidske upokojitve opravljal delo skupinovodje.

Vsem se iskreno zahvaljujemo za ves trud in prizadevnost ter jim želimo še mnogo zdravih let in zasluženega počitka v krogu svojih družin.

Sodelavci



1. maja 1986 je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec tovariš Franc LOVENJAK. Leta 1953 je prišel v našo delovno organizacijo. Med svojim dolgoletnim stažem v Litostroju je opravljal različna dela in naloge. Tako je bil po ustanovitvi TOZD PTSE nekaj časa vodja komercialne. Zaradi široko pridobljenega znanja med svojim dolgoletnim delom je 1976 leta prevzel delo Vodje priprave dela. Na tem delovnem mestu je ostal vse do upokojitve. Vsa leta je vestno in uspešno opravljal svoje delo.

Za ves trud in prizadevnost se iskreno zahvaljujemo in mu želimo veliko lepih in srečnih dni.

Sodelavci iz TOZD PTSE



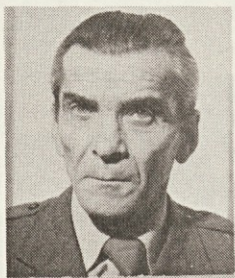
Piše: P. Poženel

e) Videokamera z eno snemalno cevjo

Ta videokamera je veliko bolj enostavna, lažja in cenejša in se uporablja v neprofesionalne namene (slika 14).

Sl. 14. Videokamera z eno snemalno cevjo

Da dobimo sestavljeni videosignal v barvi, moramo imeti tri signale, ki predstavljajo tri osnovne barve. Potrebno je dobiti tri ločene signale. V ta namen so uporabili »progaste filtre«, ki so jih najprej postavili med optični del videokamere in snemalno cevjo, kasneje pa so postali že kar sestavni del snemalne cevi. Osnovni princip delovanja snemalne cevi s progastim filtrom je v tem, da se ne analizira nepretrgoma samo ena barva po celi vrsti, ampak se analizirajo izmenično rdeča, zelena in modra barva ena za drugo, in sicer v različnih točkah, kot si te slede. Ker so posamezne točke zelo majhne in enakomerno razporejene po celi vrsti, si enakomerno slede tudi signali za eno barvo, tako da vsaka tretja točka predstavlja zopet isto barvo. Manjkajoči podatek med dvema točkama iste barve



Drago POJE je prišel k nam 1956. leta. Opravljal je delo vratarja-čuvaja v oddelku zavarovanja, nekaj časa pa tudi delo receptorja.



Lazar STEFANOVIČ je pri nas od leta 1962 kot obločni varilec v tozdu PZO. V letu 1979 je zaradi zdravstvenih razlogov prišel v oddelek PTT, kjer je delal do svoje invalidske upokojitve.

Vsem se iskreno zahvaljujemo za ves trud in prizadevnost ter jim želimo še mnogo zdravih let in zasluženega počitka v krogu svojih družin.

Sodelavci

Feriz BEČIRI je bil pri nas od leta 1976, kjer je opravljal delo vratarja-čuvaja v oddelku zavarovanja do invalidske upokojitve.



V marcu letos je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Brane PIKL. V Litostroju je prišel 2. 11. 1961. Prva leta je delal v montaži žerjavov kot lanser, kasneje pa v skladišču gotovih izdelkov. Tu je delal kot skladiščnik manipulant na žerjavih in cementarnah.

Pri svojem delu je bil vesten in natančen. Za njegovo vestno delo, se mu iskreno zahvaljujemo in mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let v pokoju.

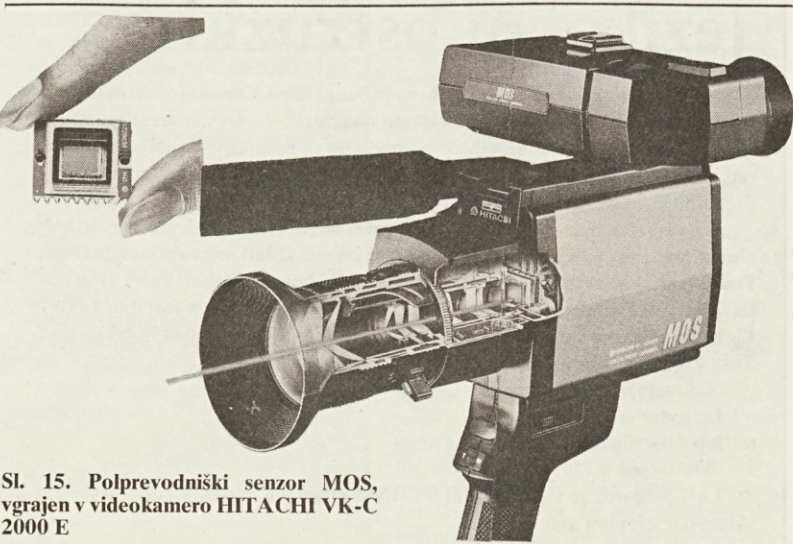
Sodelavci



V mesecu maju se je poslovil od sodelavcev v tozdu PZO tovariš Viktor PREDOVNIK in odšel v zasluženi pokoj.

Pri nas se je zaposlil leta 1950, ko je bil Litostroj veliko gradbišče. S skromnimi delovnimi izkušnjami se je vključil v kolektiv, ki je veliko obetal. Sodeloval je pri izgradnji objektov, ki stojijo še danes — transformatorska postaja, kompresorska postaja, kurilnica in drugi objekti pričajo o dobro opravljenem delu. Povsod je čakalo delo in tovariš Predovnik ni poznal počitka. Težko fizično in strokovno delo varila, za katerega se je medtem izučil, ga je prekalilo v žilavega moža. Vztrajen, vesten in pošten odhaja od nas, in to posebej cenimo.

Na področju varjenja ga poznamo kot strokovnjaka. Turbine, ki jih je varil, in posebej tekači, se vrtijo povsod po svetu. Na to je posebej ponosen. Ponosen je tudi na državno odlikovanje in druga



Sl. 15. Polprevodniški senzor MOS, vgrajen v videokamero HITACHI VK-C 2000 E

vpadne svetlobe proizvajajo električni tok. Ta se s primerno obdelavo pretvori v videosignal oz. signal slike. Ker so ti senzori razmeroma zelo majhnih dimenzij (Hitachijev MOS ima dimenzije 10 x 8,5 mm), omogočajo izdelavo manjših in lažjih videokamer oziroma omogočajo izdelavo kombiniranih videokamer z videorekorderjem, kot je npr. Sonyjeva videokamera »CCD-Video 8«. Poudariti je treba še eno prednost senzorja CCD, in sicer, da pri njem ne obstaja nevarnost, da pregori, če na njega pade zelo močna svetloba skozi objektiv, kot je to pri vseh snemalnih cevah.

V spomin

9. marca je prenehalo biti srce našega komaj devetintridesetletnega Antona PLOTA, skoblarja v delavnici laboratorija TOZD PUM. Dva dni kasneje smo ga pokopali v njegovem rojstnem kraju, v Hinjah na Dolenjskem.

Njegova življenjska pot ni bila lahka. Skromna Suha krajina mu je nudila le skopo odmerjeno rezino kruha, zato je za nekaj let odšel v Nemčijo, od koder se je vrnil v domovino in si poiskal delo v Litostroju, kjer je ostal do konca.

Poznali smo ga kot marljivega in vzornega delavca. Vedno je bil pripravljen poprijeti za vsako delo in sodelavcu priskočiti na pomoč.

Z njim smo izgubili dobrega tovariša in sodelavca.

Sodelavci

V cvetu mladosti nas je zapustil komaj dvajsetletni sodelavec Zdravko BUNIČ. Dve leti je delal pri nas na delovnem mestu strojnega rezilca v tozdu Nabava, bil je marljiv, vesten in priljubljen med sodelavci. Njegova mladostna razigranost in nasmeh nam bosta še dolgo ostala v spominu.

Sodelavci iz tozda Nabava

priznanja, ki jih je dobil za izredni trud in prizadevnost. Sodelavci, za katere je imel vedno lepo besedo, smo ga vedno imeli radi.

Tovariš Predovnik pušča v Litostroju svojih sedemtrideset let. Izrekamo mu zahvalo za opravljeno delo, za tovarstvo in zvestobo takemu kolektivu, kot je naš Litostroj. Želimo, da se v krogu svojih najdražjih odpočije in nas ob priliki tudi obišče.

Sodelavci tozda PZO

ZAHVALE

Sodelavcem mojega sina Zdravka BUNIČA iz tozda Nabava se iskreno zahvaljujem za sožalje, za vence in za spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebej se zahvaljujem pihalnemu orkestru Litostroj za žalostinke.

Oče Janko, mami Marija in sestra Ivanka

Ob smrti moje mame Ane HORVAT se vsem sodelavkam in sodelavcem iskreno zahvaljujem za sožalje in denarno pomoč.

Tilka Strehar TOZD Prodaja

Ob nenadni izgubi naše sestre in tete Alojzije SKUBIČ se iskreno zahvaljujem delovni organizaciji LITOSTROJ, posebno še delavcem modelne mizarne za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in pihalni godbi, ki jo je tako lepo pospremila na njeno zadnjo pot.

Vsem še enkrat lepa hvala. Njeni domači

Ob nanadomestljivi izgubi mojega očeta Vinka HÖLZLA se iskreno zahvaljujem njegovim sodelavcem za darovano cvetje in litostrojski godbi za žalostinke, vsem skupaj pa za spremstvo ob zadnjem slovesu.

Hilda Hölzl

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem tehnološkega oddelka TOZD OB za lepa darila in spodbudne besede ob slovesu.

Zahvaljujem se tudi vodstvu tozda za darilo in dobre želje.

Vsem skupaj želim še veliko delovnih uspehov.

Anton Pustovrh

Sodelavcem iz tozda OB so najlepše zahvaljujem za prísrečno darilo, ki so mi ga poklonili ob moji petdesetletnici!

Gera Markovič



Izleti v Rožniku

Letos se bo sneg kar dolgo obdržal, zato junija še ne bomo šli na najvišje vrhove. Zato pa bomo pridno nabirali kondicijo, sicer se nam lahko zgodi, da Velebita ne bomo obvladali.

Na sporedu bosta dva izleta in en tabor:

7. junij — MATKOV KOT — ŠKAF

Glej posebni opis!

Vodnik: Vipotnik

15. junij — TABOR MDO LJUBLJANA. Tokrat bo tabor na Veliki planini. Po tem lahko sklepamo, da nas organizatorji glede srečolova ne bodo prekosili. Mi smo morali moped pripeljati le do Polzevega...

21. junij — VOJSKO — HLEVIŠE. Ti kraji v okolici so v tem letnem času še posebno privlačni. Vojsko pa je celo najvišje ležeča vas v Sloveniji.

Vodnik: Pečjak.

Velebit

Kar je Olimp za Grke, Triglav za Slovence, Lovčen za Črnogorce, to je Velebit za Hrvate. Velebit je največja hrvaška planina.

S svojo mogočno pojavo in nedogledno dolžino je vrezal globoko sled v fizični in psihični kulturi hrvaškega naroda, v njegovi zgodovini, književnosti, gospodarstvu in znanosti. Žer od nekdanj privabljaja raziskovalce raznih strok s svojimi izredno zanimivimi naravnimi lastnostmi, položajem ob morju in kontrastom svojega obmorskega ter celinskega pobočja. Je največja planina v Dinarskem gorstvu in se razteza v smeri SZ-JV. Zavzema tri hrvaške pokrajine: Liko, Dalmacijo in Hrvaško primorje. Na severu ga loči od Kapelskega pogorja prevoj Vratnik, na jugu pa je omejen s kanjonom Zrmanje. Od strani meji na Velebitski kanal na Jadranu, na drugi strani pa na Liško-Gacko raven. Od Vratnika do Zrmanje se razteza v blagem 145 km dolgem in od 10 do 30 km širokem loku. Pomembnost Velebita je njegova ogromnost, slaba razčlenjenost in strma pobočja. Ogromna razlika je med pobočjema: primorsko, ki se dviga od morske gladine v dveh terasah je golo, liško pa je poraslo s širokimi gozdovi. Velebitski masiv je razdeljen na tri dele: Severni Velebit, ki se razteza od Vratnika do prelaza Veliki Alan, Srednji Velebit, ki se razteza od Velikega Alana do Oštarij, ter Južni Velebit od Oštarij do Zrmanje. Velebit ima zelo enostavno obliko: dvoje jasno začrtanih pobočij in širok hrbet, poln zaprtih kraških oblik, predvsem dolcev. Oblika hrba je slikovit splet nepravilno razčlenjenih dolin in vzpetin, od katerih so nekatere višji vrhovi: Mali Rajinac (1669 m), Veliki Kozjak (1629 m), Badanj (1639 m), Sv. brdo (1753 m).

Velebit je zelo bogat s speleološkimi znamenitostmi. Na njem je veliko podzemnih jam (Puhlička, Mamet), votlin (Manita peč, Jama Vodarica, Vrtina, Cerevačke pečine in niz pečin v Paklenici) in ponorov, v katere poniknejo vse Liške reke ter skozi Velebit stečejo v Jadransko morje. Temperaturne razlike tekom dneva so zelo izrazite. V letu je 158 dni z minimalno dnevno temperaturo pod lediščem, v ponikalnicah, kjer so mrazišča, pa se tudi v poletnih nočeh lahko temperatura spusti do minus 6 stopinj Celzija. Dnevne temperature, posebno na sončni obmorski strani pa so zelo visoke. Od vetrov je najpomembnejša burja, ki lahko doseže orkanske moči.

Flora in vegetacija sta zelo zanimivi. Tu srečujemo dve vegetacijski področji: srednjeevropsko in sredozemsko. Podlaga je karbonatna in kraška, zato tu najdemo veliko reliktnih endemov, predvsem rastlin iz tercialne dobe, kot so znamenita Degenia velebitica, Sibiraea croatica, Selseli Malvi, Saifraga prenja in Aubrieta croatica. Veliko pa je rododendroma in drugega cvetja. Na liški strani so veliki bukovi gozdovi, vegetacija na obmorski strani pa je zelo revna. V višinskih delih hrba se gozd izmenjuje s stenami in travniki.

Tudi velebitska favna se razlikuje med primorsko in liško stranjo. Veliko je raz-

nih hroščev, od katerih so nekateri endemi in glacialni relikti (Paraphoxinus croaticus, Aegopis Croaticus). Veliko je plazilcev — kač strupenjač. V gozdovih na liški strani so še medvedi, volkovi, divje svinje, srnjad in nekaj jelenov. Od pernatih živali je najpomembnejši divji petelin.

V gospodarskem pogledu je Velebit pomemben zaradi gozdnega gospodarstva in živinoreje, predvsem ovčereje, ki je napol nomadska.

Prebivalstvo je novejšega porekla. Vlaški pastirji, ki so stoletja naseljevali Velebit, so se pred Turki umaknili v Istro (današnji Čiči). Na zapuščeni zemlji pa so se naselili ubežniki s turškega ozemlja in severne Dalmacije, ki so se sčasoma zlili med seboj. Žive v posameznih planinskih zaselkih (Stolac, Oltari, Krasno) in govorijo v ikavskem narečju. Njihova največja vrlina pa je poštenje in gostoljubje.

Pomen imena Velebit je nepoznan. Obstajajo različna tolmačenja. Že Peter Zoranić je pred 400 leti poiskoval ime izpeljati iz besed, kot so Velevij, Velevid, Velebil, Velebić itd.

Posebno pomembna je beseda »Velebić«, katera je v hrvaškem jeziku stoletja veljala kot splošni pojem za planino. Mnogi toponimi pa spominjajo na turške osvajalce: Alaginac, Begovača, Mamudovac, Ramino korito, Turška vrata itd. Zanimiva pa so tudi imena, ki so nepoznanega porekla: Buljma, Kiza, Alan in Dabar.

Možnosti planinstva na Velebitu so neizčrpne in raznovrstne. Njegove poglobitnosti so bogastvo kraških oblik, kontrasti primorskega in kopenskega pobočja, botanične in zoološke posebnosti, nacionalni park, naravni rezervati, dobro markirana vzdolžna »Velebitska planinska pot« in cenjena vzdolžna turistična »Premužičeva steza« skozi severni in srednji Velebit v dolžini 50 km, z lepim pogledom na morje s ptičje perspektive. Za alpiniste pa so pomembna imena, kot so Aniča, Kuk, Velika in Mala Paklenica, Dabarski kukovi, Tuluve grede itd.

Tudi litostrojki planinci bomo v času od 2. do 6. julija obiskali te kraje in si ogledali njihove lepote. Program in način organizacije izleta bo objavljen naknadno. V vednost samo toliko, da bomo na izlet potovali z avtobusom, prenočevali pa pod šotori. Obiskali bomo kraje v severnem in srednjem delu Velebita.

Andrej Žebavec

Četrtek, 8. maja 1986

● V soboto nameravamo na pohod na Kredarico (2500 m). Lahko gremo? Kako naj se pripravimo?

Odsvetujemo take pohode, dokler ne bo drugačnih navodil.

Za v hribe skafander

Planinci smo otroci narave in morda nas je zato še toliko bolj pretresla katastrofa v Ukrajini. Prvič smo tudi na lastni koži občutili, s kakšno nevarnostjo se na tem planetu igramo. Narava zna sicer včasih biti zelo kruta in v raznih elementarnih nesrečah je izgubilo življenje že mnogo ljudi. Toda noben potres, nobena poplava, noben vulkan ne prizadene tako obsežnega področja in ne ogrozi življenja toliko milijonov ljudi, kot nevidna pošast, ki jo je človek (napol) ukrotil in ki mu lahko vsak trenutek uide z vajeti. Nevarni (tokrat k sreči ne ravno smrtonosni) oblak je še dolgo po nesreči v Černobilu potoval nad Evropo, njegove sledi pa so zaznali tudi v Ameriki in na Japonskem. Milijoni ljudi so se morali odpovedati sveži in prav zdaj najbolj slastni zelenjavi. Na stotisoče nosečnic je trepetalo za občutljivi plod v svojem telesu. Otroci niso mogli razumeti, zakaj se ne smejo igrati na soncu, ampak morajo biti zaprti v zatohlem stanovanju.

Sprva smo se zgrozili ob podatku, da je sevanje dvakrat večje od dovoljenega, kasneje smo se hočeš — nočeš v Ljubljani morali sprijazniti s sevanjem, ki je bilo desetkrat večje od običajnega. Na višini 2500 m pa je sevanje še dvakrat večje kot ob morski gladini.

Upajmo, da se bo radioaktivnost tako, kot obljublja, porazgubila in da bomo planinci zopet brez vsakih pomislekov zahajali v višave, se mirno odpočili v sveži travi, se odžejali s studenčnico, okrepečali s kislim mlekom pri planšarjih...

Ne smemo pa pozabiti! Uporabimo ta primer kot koristno šolo!

Prisluhnimo in dajmo podporo tistim, ki so že doslej opozarjali in napovedovali to, kar se je sedaj res zgodilo, mi pa smo jih doslej omalovažujoče zavračali ali vsaj prezirali kot marginalce in panice!

Pri tem pa bi se bilo dobro zavedati, da so jedrske elektrarne (tako po številu kot po moči) prava malenkost v primeru s tisoči bombami, ki pripravljene do najmanjše žice, čakajo v podzemskih silostih, podmornicah, letalih, kamionih... V tej luči je bil tudi požar v Černobilu in dim, ki se je ob tem dvignil, prava malenkost v primeru s tem, kar nas čaka, ko se bodo nad Evropo začeli odpirati ogromni dežniki... Tokrat smo bili prikrajšani za svežo solato, takrat pa bomo izgubili sonce in le v mračnem rdečkastem siju izza obzorja bomo videli, kako se našim najdražjim odpirajo rane na obrazu in jim v šopih izpadajo lasje...

Namesto, da bi se tedaj nemočno spraševali: Kako je to mogoče? Kako smo bili tako neumni?, se rajši sedaj večkrat vprašajmo: Kaj storiti, da se to prepreči? Kaj lahko jaz storim za to?

Kajti če bomo tako pomembna vprašanja prepustili le politikom, tedaj se nam slabo piše!

t. t.



Z LANSKEGA TABORA MDO

Enkrat na leto moramo celo planinci poslušati govore... ampak samo slabo urico... potem pa se mize napolnijo, pete zavrtijo... (Foto: T. Tomažič)

Protestno pismo koroških planincev

Objavljamo protestno pismo koroških planincev, katerega priporoča v pravno Planinska zveza Slovenije. Poudarjamo, da je bilo pismo objavljeno pred (evropsko) katastrofo v Černobilu, zato ima še toliko večjo težo in mu ni moč očitati tendencioznosti.

Planinsko društvo
RAVNE NA KOROŠKEM

Ravne, 3. 4. 1986

Planinci, zbrani na rednem letnem občnem zboru Planinskega društva Ravne na Koroškem, se pridružujemo delovnim ljudem in občanom koroških občin v protestu proti odlagališču jedrskih odpadkov v bližini Slovenj Gradca — v podnožju Pohorja. Odločno smo proti vsem gradnjam jedrskih elektrarn, ki ne zagotavljajo 100% varnosti pred žarčenjem in s tem očitno ogrožajo okolje.

Okolje, kjer delamo in živimo, je znano po propadanju gozdov, okrnjena narava nas živo prizadeva in z vseni močmi se borimo proti vsem virom okužbe.

Sprašujemo se, ali niso dovolj zgovorni dokazi onesnaževalcev okolja iz šoštanjske elektrarne, iz rudnika in topilnice Žerjav ter drugih industrij.

Podatki so dovolj zgovorni, zato smo se tudi odločili za tak protest.

Protest naslavljam na PZS Ljubljana za oceno perečega problema ter podlago PZS za zastopanje PD Ravne na Koroškem ter občanov koroške regije pri reševanju ter varovanju že tako okrnjenega okolja ter narave sploh na višjih forumih, kjer nas PZS zastopa.

Predsednik PD:
Vinko Krevh l. r.

Spomladanski koncert

Prve aprilske dni so plakati, razobešeni po tovarni in povsod po mestu vabili na samostojni koncert pihalnega orkestra Litostroj. Koncert je bil v torek, 9. aprila 1986, ob 8. uri v Domu svobode v Šentvidu nad Ljubljano.

Program je obsegal za uvod in ogrevanje najprej skladbo Šuštarstva nedelja, ki sta jo brata Avenik napisala posebej za naš orkester, nato pa še simfonično zaključno kolo iz opere Ero z onega sveta skladatelja Jakova Gotovca. Zatem se je orkester predstavil predvsem s skladbami modernejšega žanra, tujih avtorjev, znanih iz sveta moderne zabavne glasbe: Teda Huggensa, Jeffa Pendersa in pred-

vsem z večno zelenimi melodijami ameriškega skladatelja Glenna Millerja. Ta in pa skladba Georga Kothere uvertura Mladi svet (v kateri sta kot izvrstna solista nastopila pozavnist Marko Cokan in trobentač Igor Kadunc), sta navdušila poslušalce v dvorani in ploskanju ni bilo konca.

Kvaliteta izvedenih skladb je bila res na umetniški višini, kar potrjujejo tudi številne čestitke in pohvalne besede glasbenih strokovnjakov. Trdo delo, študij in vaje dirigenta Blagoja Iliča in vseh 62 članov orkestra je bilo kronano z uspehom s priznanji in toplim sprejemom poslušalcev. Ko je orkester odigral še dodatek, smo vsi vedeli, da ne bo edini.

Godbeniki so morali dodati še enega in še enega, na koncu so morali odigrati še eno skladbo brez not, ker jih več niso imeli s seboj!

To je bil premierni koncert litostroj-skih godbenikov. Z istim programom pa nameravajo gostovati tudi drugod. Poslušalcev je bilo veliko, samih resničnih ljubiteljev našega orkestra in dobre glasbe, lahko pa bi jih bilo še veliko več, predvsem Litostrojčanov (!). Pomanjkanje časa je stalen, sicer pa slab izgovor, pomanjkanje pravega odnosa do »svoje-ga« orkestra pa ne prav lep.

Večina ljudi najbrž misli, da pihalni orkestri igrajo le koračnice, borbene pesmi in morda še kakšno narodno za zabavo. Kakšna zmot! Pravi veliki orkestri, in to naš litostroj-ski je, so sposobni naštudirati tudi pravi koncertni simfonični program.

Spomladanski koncert v Šentvidu pa je imel na programu še bolj popularno zabavno glasbo, izvedel jo je kot pravi »big band orkester«, kot se je pohvalno izrazil nek glasbeni strokovnjak, tudi sam prijeto presenečen ob tolikšni kvaliteti.

Litostroj-ski godbeniki bodo zaradi velikega zanimanja koncert ponovili, verjetno v jeseni. O natančnem datumu vas bomo še obvestili. Pridite, ne bo vam žal! Videli boste, česa so sposobni naši godbeniki.

V. Tomc

Izlet v Matkov kot

7. junija organizira naše Planinsko društvo izlet v Matkov kot. Ta lepa alpska dolina je razmeroma malo obiskana zaradi neposredne sosesčine mnogo bolj znane in proslavljene Logarske doline. V Matkovem kotu je narava mnogo bolj prvobitna in divja, ker je še ne kazi asfaltna cesta in drugi turistični objekti.

Predvideno je, da gremo na zlet z osebnimi avtomobili. V zgodnjih jutranjih urah se bomo odpeljali proti Zgornji Savinjski dolini. Šli bomo čez prelaz Črničev, skozi Gornji grad, Ljubno, Luče in Solčavo do vstopa v Logarsko dolino. Pri gostišču »Pri Logarjevih sestrah« zavijemo na desno na makadamsko cesto, ki pripelje višje na Pavličevo sedlo, kjer je maloobmejni prehod na Avstrijsko Koroško. Naša pot ne gre tako daleč in se odcepi na levo kmalu za Klemenčjo pečjo — in že smo na začetku Matkovega kota.

Tam, kjer se gozdna cesta, ki je sprva speljana ob deroči Jezeri, obrne v zavojih na desna pobočja proti kmetiji Matkov, bomo pustili avtomobile in naprej nadaljevali peš. V začetku bomo hodili po široki beli prodatni strugi. Višje se pot usmeri v hudourniško grapo in v zatrepu doline naletimo že na prva snežišča, ki se spuščajo s pobočij Mrzle gore. Sprva položna snežišča postanejo vedno bolj

strma. Po približno dveh urah zmerne hoje pa prispemo do našega cilja, do Matkovega škafa. To je naravna znamenitost, kjer je voda, ki pada s previsne stene severnega grebena, izdolba v snegu globoko vdolbino, podobno škafu. Ker je ta vdolbina ravno na vrhu stožca iz zbitega snega, ki je pozimi priletel z višje ležečih grap in sten, je zadeva bolj podobna snežnemu »vulkanu« kot pa škafu. Zaradi senčne severne lege ostane tu sneg čez celo poletje kljub relativno nizki višini 1300 m.

Tura ni naporna, ne bo pa odveč, če vzamemo na pot smučarske palice ali cepin zaradi varnejše hoje po snežni strmini. Ne pozabite na fotoaparate, ker se obetajo lepi motivi. Tudi tisti, ki radi slikajo od blizu, verjetno ne bodo razočarani. Iz zanesljivih virov sem namreč izvedel, da so nekateri naši planinci tu videli in poslikali endemični lepi čevljev.

Le redkim planincem, ki se potikajo po samotnih kotičkih našega gorskega sveta, je bilo dano, da so videli to redko rožico.

Če bo vreme ugodno in razpoloženje na višini, se bomo ob povratku še zapeljali na Solčavsko panoramsko cesto, ki se vije po pobočjih Olševe. Od tod so lepi razgledi na vzhodne Savinjske Alpe in to iz čisto drugačnega zornega kota, kot smo ga sicer navajeni.

A. Vipotnik

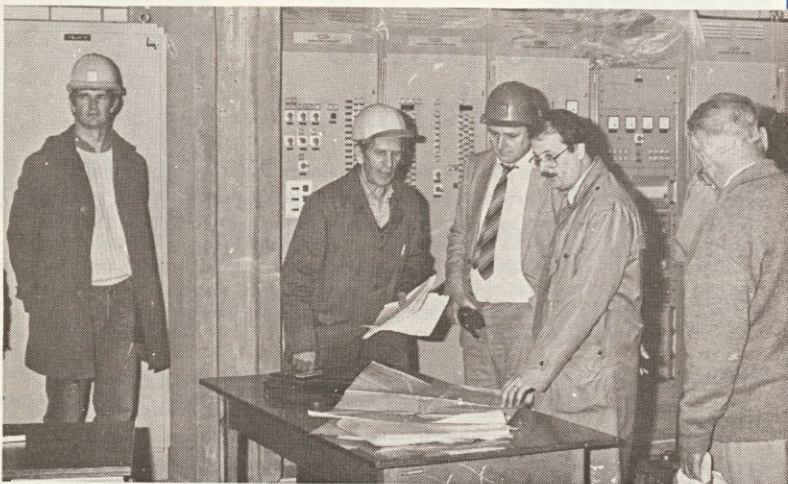
Zavrtel se je prvi agregat HE Mavčiče

V torek, 29. aprila dopoldne — tik pred praznikom dela 1. maja, je bila na gradbišču Mavčiče prijetna delovna svečanost.

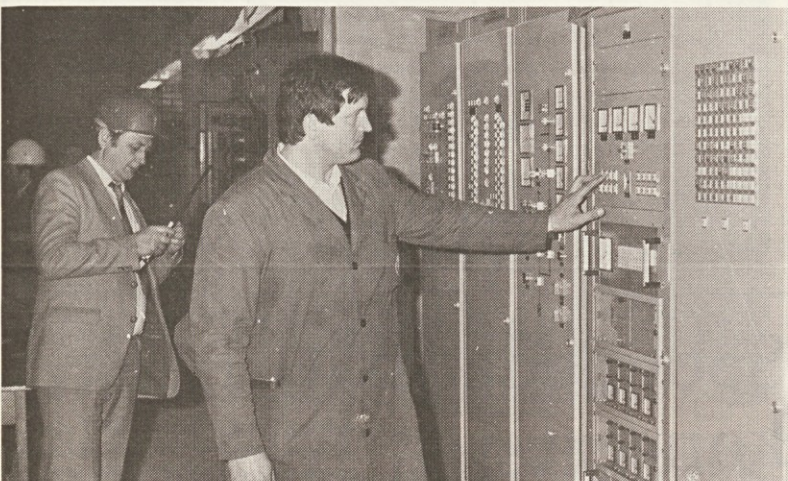
V strojnici hidroelektrarne so se ob prvem agregatu zbrale ekipe monterjev in strokovnjakov iz Litostroja, Metalne, Hidromontaže, Rade Končarja, predstavniki hidroelektrarne v izgradnji ter predstavniki vodstva Savskih elektrarn.

Točno ob 10. uri so preizkuševalci iz Litostroja ob prisotnosti projektantov opreme sprožili elektronske hidravlične mehanizme in prvi agregat se je uspešno zavrtel. Vzdušje med prisotnimi je bilo ne le delovno prijetno, pač pa tudi praznično ob prazniku dela, saj je v celoten projekt hidroelektrarne vgrajeno le domače znanje, oprema in sredstva. Direktor HE Mavčiče v izgradnji, tovariš Franc Vovčak je prisotnim projektantom, monterjem, preizkuševalcem in dobaviteljem opreme ob tem delovnem uspehu čestital in napovedal, da bo prvi agregat, ki se je tega dne zavrtel, že junija redno proizvajal prve kilovadne ure dragocene električne energije.

K. G.



Še zadnji strokovni posvet pred samim startom prvega agregata



S pritiskom na stikalo na elektro — elektronski omari se je zavrtel prvi agregat v HE Mavčičah (Foto: M. Javoršek)

Do kdaj tako?

Mislim, da je sraini čas, da napišemo nekaj tudi o delu in delovnih razmerah naših delavcev rentgenistov, ki svoje delo opravljajo v severnem delu velike hale pločevinarne. Lokacija je skrajno neprimerna, še posebej, ker je delo zelo nevarno za ostale delavce in slučajne mimoidoče.

V celici brez odprtín, razen vrat, se včasih gnete tudi po 5 delavcev in več slučajnih obiskovalcev. Tu so shranjeni vsi aparati za pregled materiala in varov brez porušitve. Sam vozijo na pregled izdelke iz vseh tozdov. Nemalokrat dela rengenski aparat po 16 ur. Svoje žarke seva v okolico, ki je nezaščiten. V neposredni bližini je garderoba, vodstvo PZO in delovni prostori delavcev. Tam tudi sestavljajo zvarjence, kot da se prav nič ne dogaja.

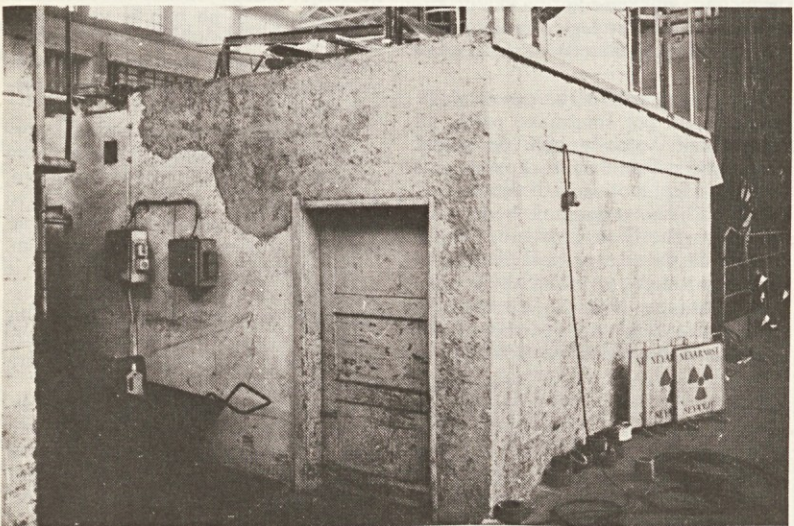
Mislim, da je tu potrebno ukrepati. Delati z za življenje nevarnimi napravami takorekoč na prehodu je nemogoče. Dejstvo pa je tudi, da prostora ne moremo ograjevati zaradi transportnih poti.

Ob velikih investicijskih vlaganj v naši delovni organizaciji smo na primer prostor za delo rentgenolov pozabili. Tudi služba varstva pri delu ne ukrepa. To ne more biti problem samo tozda PZO. Delne rešitve še zdaleč ne rešujejo problema. Do kdaj tako?

Vsa vprašanja v zvezi s tem zvenijo kot bob ob steno.

Odgovori pa so največkrat skrajno neprimerni.

Janez VIRAG



»Delovni prostor« rentgenologov v tozdu PZO (Foto: T. Š.)

Prihaja nov večnamenski stroj

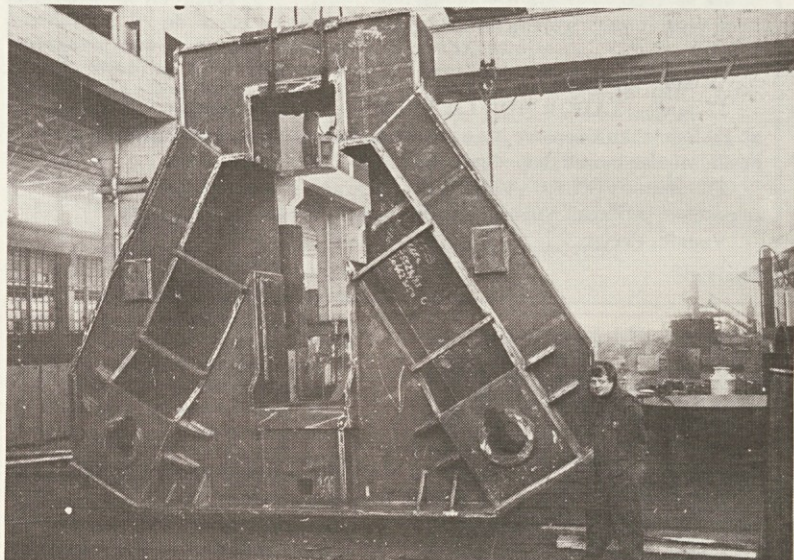
Opirajoč se na vizijo nadaljnjega razvoja temeljne organizacije smo že v preteklosti spoznali, da so najbolj kritične točke v proizvodnji prav pri pripravi materiala in njegovi predobdelavi za vgradnjo v zvarjence. Prav na teh ključnih točkah smo v preteklosti imeli največ težav, zastojev, kvalitetnih nihanj in tudi okvar, zato je nabava novega stroja za valjanje postala izredno pomembna in nujna potreba. S tem je povezana tudi kvaliteta proizvodnega procesa in nasploh možnost izvršitve naročil. Poleg tehnično tehnoloških karakteristik pričakujemo od novega stroja tudi večnamensko uporabnost, predvsem ravnanje nekalitne pločevine domačih dobaviteljev. V množici ponudb smo se odločili za stroj firme SCHÄFER iz Zahodne Nemčije. Da bi pocenili izdelavo in tudi pripomogli k uvoznim prizadevanjem delovne organizacije je v okviru pogodbe za nakup stroja bila podpisana tudi okvirna pogodba o protidobavah naših izdelkov v višini 1.000.000 DM. Delež lastnih del za naš stroj nam je tako omogočil bistveno znižanje nakupne cene za približno 300.000 DM, tako da je vrednost stroja 1.400.000 DM. Škoda, da nam ob tem znižanju ni uspela nabava stroja za krivljenje profilov, ki bi v veliki meri poenostavila marsikatero sedanje drago in nerentabilno delo, obenem pa odprla možnosti za enostavnejše in zanesljivejše konstrukcije.

Prvo preddobavo po določenih okvirnih pogodbah tako predstavljajo varjene konstrukcije za ovijalni stroj v vrednosti približno 210.000 DM in

teži 60 ton. Zaradi izredno kratkega roka smo veliko stvari naredili kar po bližnjici, čeprav nam to povzroča nemalo težav. Varjene konstrukcije so dokončno obdelane in zaščitene ter tehnično dokaj zahtevne, vendar nam izdelava ne dela težav in upamo, da bomo na ta način pokazali zadostno mero poslovnosti za nadaljnje poti dobave. Interes za tovrstno delo, sprejemljiva cena in prizadevanja vseh zainteresiranih, predvsem delavcev v neposredni proizvodnji, so zagotovilo, da bomo nalogo uspešno zaključili. Pričakujemo tudi, da bomo lahko vsaj del zasluženih deviz porabili za nabavo najnovejšega orodja, naprav in rezervnih delov za nemoteno delo, kar predstavlja še dodatno stimula-

cijo za prizadevanja vseh zaposlenih. Ker je prav v pločevinarni v veliki meri mnogo stvari odvisnih od pridenega ročnega dela delavcev, ki je velikokrat tudi težaško v pravem pomenu besede, upamo, da imajo naše želje pravo podlago. Tudi dogovarjanje o nadaljevanju del po okvirni pogodbi najbrž povsem ne izključuje nabave stroja za krivljenje profilov, kateremu smo se morali odreči, ali nakup armature za PULS - ARC varjenje in podobnih stvari, ki bi nas resnično popeljale za stopničko bližje k razvitemu svetu. Realizacija teh del pa je obenem tudi dobra šola za izdelavo podobnih elementov oziroma konstrukcij za lastni ovijalni stroj.

Božo Vugrinec



Nosilec ležajev stroja za okroglenje in ravnanje pločevine (Foto: T. Š.)

Uspešen zagon tudi v HE Haditha

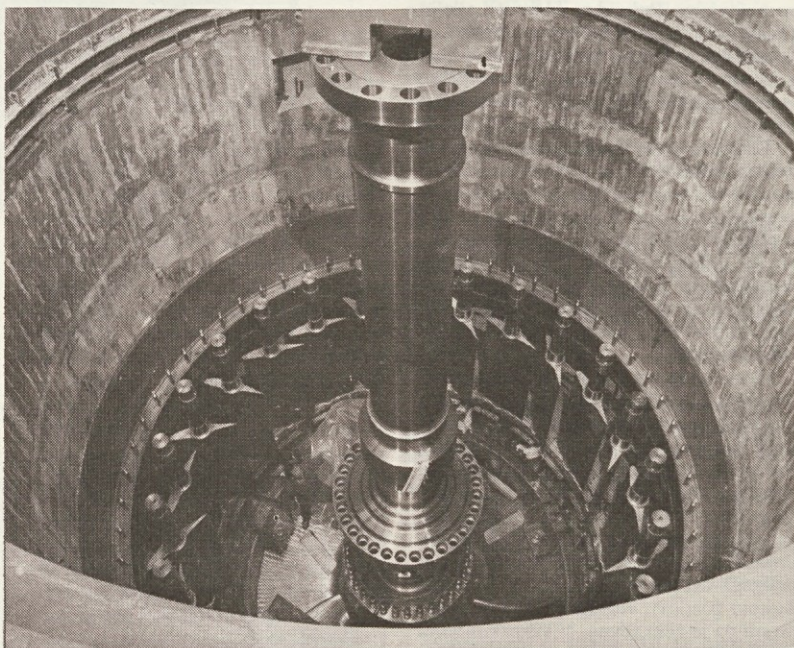
Leta 1981 je Litostroj podpisal pogodbo za gradnjo hidroelektrarne Haditha v Iraku v vrednosti 60 milijonov dolarjev. Na tem velikem objektu, ki ga ob Litostroju gradijo še jugoslovanska podjetja Hidrogradnja, Metalna in Rade Končar, se je 20. aprila letos prvič zavrtela prva od šestih predvidenih turbin.

Po mnogih težavah, s katerimi se je Litostroj spoprijemal pri izdelavi okrog 6000 ton opreme za tega iraškega energetskega giganta, je novica o zavrtitvi turbine dokaz, da so težave premagane. Ta napoved še enega velikega uspeha Litostroja na svetovnem tržišču je še toliko bolj pomembna, ker prav zdaj potekajo zadnji razgovori pred izbiro dobavitelja hidromehanske opreme za še en velik projekt v Iraku, za hidroelektrarno Bekhme.

V Hadithi dela okrog 90 litostrojских monterjev, ki so s svojim delom opravičili zaupanje. Zasluge za ta uspeh pa imajo tudi mnogi delavci Litostroja, od generalnega direktorja do livarjev, varilcev, strugarjev, monterjev in drugih, ki so v težavnih razmerah, ob pomanjkanju denarja zaradi neplačevanja Iraka in v labirintih novega deviznega sistema ter drugih težavah, uspeli izdelati opremo in jo odpremiti na gradbišče.

V Hadithi je sicer še veliko dela. V letošnjem letu bodo dokončane in predane naročniku štiri turbine, zadnji dve pa v začetku prihodnjega leta. Po pogodbi bi morali dokončati vseh šest turbin že letos, vendar pa bo tudi napovedan kasnejši zaključek del v trenutnih razmerah velik uspeh.

M. Čepuran



Montaža turbinske gredi na Kaplanov gonilnik v HE Mavčiče. Opremo za drugo turbino smo že vso dobavili in montaža poteka nemoteno. Zagon druge turbine predvidevamo avgusta letos. (Foto: B. Francelj)

H. Bratkovič